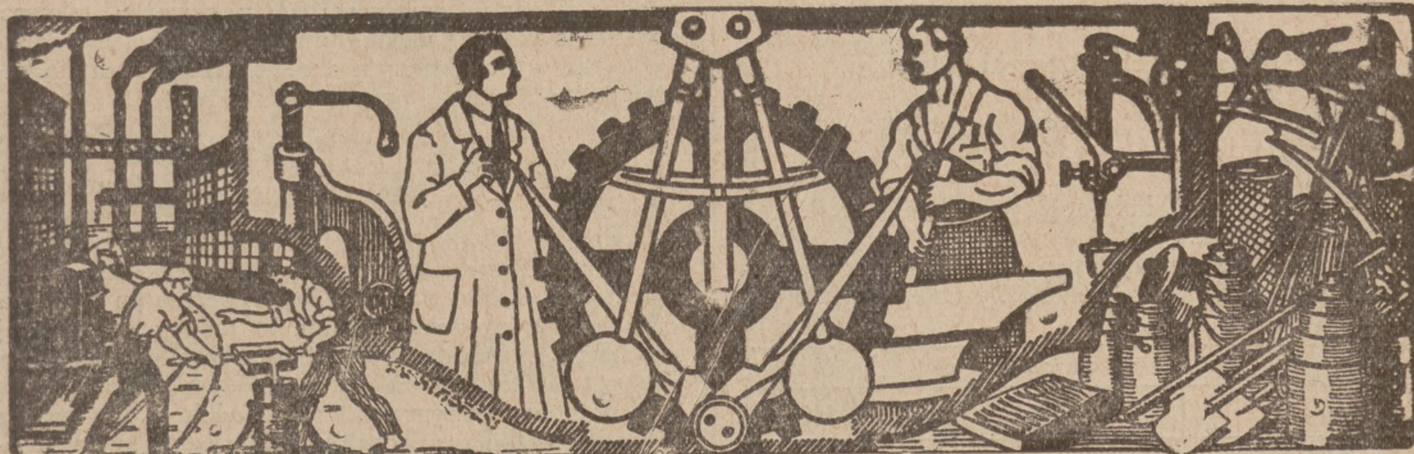
RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI:

„ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA" • „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" • „DZIAŁ SAMOCHODOWY" • „HANDEL I PRZEMYSŁ ROWEROWY" • „DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY" • „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

Nr. 3 Poznań, 18 stycznia 1930 Rok X

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej

Hasło solidarności czy też walka o hegemonję gospodarczą

Omawiając na tem miejscu postulaty konferencji węglowej w Genewie, zwróciliśmy specjalną uwagę na różnicę warunków, w jakich się znajdują przemysły węglowe w Polsce i w Anglji i doszliśmy do wniosku, że wobec znacznie gorszych warunków, w jakich znajduje się polski przemysł węglowy, nie może być mowy o realizacji w górnictwie polskiem uchwał odnośnie wyrównania zarobków według stawek górnictwa angielskiego.

W wyniku wspomnianej konferencji wiadomem już jest, że z trzech zasadniczych kwestyj, jakie miały być rozpatrzone, a m. wyrównanie czasu pracy, zarobków i warunków pracy, dwie najważniejsze sprawy, dotyczące wysokości zarobków i warunków pracy spadły z porządku dziennego jako jeszcze niedojrzałe do uregulowania w drodze międzynarodowego układu. Pozostała jedynie w rozważaniu sprawa uregulowania czasu pracy, sprawa nieco drugorzędna, ponieważ różnice w czasie pracy w poszczególnych przemysłach węglowych nie są zbyt duże.

Jako zasadniczy argument, przemawiający za skróceniem czasu pracy w górnictwie, wysunięto niebezpieczeństwo, na jakie narażeni są górnicy w przemyśle węglowym, to też skrócenie czasu stanowić miało rzekomo rekompensatę za to niebezpieczeństwo. Już z treści wysuniętych tez na obronę tego stanowiska wynikło, że ewentualną konwencję o czasie pracy należałoby również rozszerzyć i na inne kategorje robotników, narażonych na niebezpieczeństwo w pozostałych działach górnictwa. Dla zadokumentowania zatem swego stanowiska w tej sprawie, zgłosił delegat rządu polskiego, min. Sokal, wniosek o rozszerzenie projektu konwencji o czasie pracy, oprócz kopalń pod ziemią, również i na robotników, pracujących na powierzchni, oraz na całe górnictwo, jak kopalnie rudy żelaznej, cynku, soli potasowych itd. Jeżeli chodzi o ekonomiczny punkt widzenia, to rząd polski nie mógłby się zgodzić na ograniczenie czasu pracy pod ziemią z pozostawieniem wolnej ręki w różnych krajach co do czasu pracy na powierzchni.

Biorąc pod uwagę racjonalność rozszerzenia konwencji na wszystkie dziedziny górnictwa, gdzie niebezpieczeństwo pracy jest przynajmniej takie same jak przy wydobywaniu węgla, zdawaćby się mogło, że wniosek polski, odpowiadający współczesnym poglądom o ochronie pracy przyjęty zostanie przez wszystkich delegatów konferencji. Niestety wniosek ten został odrzucony, co wyraźnie wskazuje, że konferencja węglowa miała jako wyraźny swój cel związanie międzynarodowe polskiego przemysłu węglowego w taki sposób, by utrudnić mu konkurencję przez pozostawienie swobody innym krajom regulowania czasu pracy powyżej 8 godzin.

Jest zatem aż nadto jasnem, że dyskusja, prowadzona w takiej formie musi doprowadzić do kategorycznej odmowy ze strony polskiej przyjmowania tego rodzaju zobowiązań międzynarodowych, wytkniętych dla szkodzenia interesom polskiego górnictwa węglowego. Albowiem tok obrad wskazuje raczej, że wysunięte hasła solidarności w regulowaniu warunków pracy są tylko zasłoną, pod którą kryje się właściwa walka o hegemonję organizmów gospodarczych świata.

Produkcja cynku w Polsce pod kątem widzenia światowej produkcji

Pośród państw, zajmujących dominujące miejsce w dziedzinie produkcji cynku, zaliczyć należy według kolejności:

1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej,
2. Belgję,
3. Polskę,
4. Niemcy i
5. Francję,

poczem w dalszej kolejności następują Kanada, Australja i Anglja.

Ostatnie dane statystyczne światowej produkcji cynku obejmują liczby za rok 1927 i przedstawiają się następująco:

w tysiącach ton				
	1925	100 %	1927	100 %
Produkcja światowa	1,134,0	100 %	1,334,3	100 %
Europa			638,8	48 %
Stany Zjednoczone	519,8		550,0	41,3 %
Belgja	171,9		202,0	15,0 %
Polska	114,3		150,3	11,2 %
Francja	70,0		82,6	6,2 %
Niemcy	58,6		84,1	6,3 %
Anglja	52,0		50,4	3,7 %
Australja	46,0		51,0	3,8 %
Kanada	34,9		66,7	5,0 %
Holandja	21,1			
Hiszpanja	15,1			
Japonja	14,1			
Norwegja	6,8			
Włochy	6,4			
Czechosłowacja	3,0			

Wystarczy przeprowadzić analogję produkcji światowej cynku w 1927 r. w porównaniu z 1925 r., by stwierdzić, że produkcja ta wzrosła o 17,8 proc., w tem w Europie o 24,5 proc.

Bardzo charakterystyczne jest przesunięcie kolejności państw produkujących cynk. I tak Niemcy, które w 1925 r. zajmowały piąte miejsce w światowej produkcji cynku, zajęły w 1927 r. czwarte miejsce, spychając Francję na dalsze miejsce. Wzrost produkcji cynku w porównanym okresie przedstawia się następująco:

Niemcy	43,5 proc.
Polska	31,5 proc.
Francja	23,0 proc.
Anglja	19,1 proc.
Belgja	17,4 proc.

Z powyższych danych statystycznych widzimy, że wprawdzie Polska zajmuje 2-gie miejsce po Belgji w europejskiej produkcji cynku, to jednak wzrost tej produkcji w okresie 1925—1927 ujawnił się znacznie większy, aniżeli w Belgji.

W nowoczesnym systemie produkcji dominującą rolę dla kalkulacji kosztów odgrywa odległość pomiędzy kopalniami cynku i węgla. W Polsce koncentruje się przemysł cynkowy w 3-ch rejonach, w szczególności na Śląsku (86,6 proc.), w Krakowskiem (9,8 proc.) i w Dąbrowie Górn. (3,6 proc.). Jak z powyższego wynika, przemysł cynkowy otoczony jest w miejscach swej produkcji nieograniczoną ilością węgla, tak, że niema potrzeby sprowadzać go z miejsc oddalonych.

Drugim czynnikiem, wpływającym na koszty produkcji cynku jest ruda kopalna. W tej dziedzinie posiada Polska wielkie pokłady tego minerału, wobec czego produkcja metalicznego cynku opiera się w Polsce na własnej rudzie, podczas gdy inne państwa wytapiające ten metal, muszą sprowadzać rudę często z dalekich stron.

Udział Polski w europejskiem wydobywaniu rudy cynkowej wynosi ok. 40 proc., lecz ze względu na słaby stosunkowo rozwój przemysłu krajowego, mało cynku idzie na rynek wewnętrzny, dużo natomiast wywozimy zagranicę (wartość wywiezionego od nas w 1925 r. cynku i wyrobów z niego wyniosła ok. 165 milj. złotych w złocie, czyli, że metal ten stanowi bardzo ważną pozycję naszego bilansu handlowego.

Ażeby zorjentować się w wysokości wydobywanej u nas rudy cynkowej, rozpatrzeć należy naszą produkcję rudy pod kątem widzenia światowej produkcji rudy, a m. w 1925 r.:

Stany Zjednoczone	646 tys. ton
Australja	150 tys. ton
Polska	124 tys. ton
Włochy	55 tys. ton
Kanada	50 tys. ton
Hiszpanja	49 tys. ton
Meksyk	46 tys. ton
Niemcy	42 tys. ton

Sposób produkcji cynku w przemyśle jest bardzo skomplikowany, tak, że każdy robotnik musi się uprzednio przez kilka lat specjalizować w tej dziedzinie pracy. Robotnicy wyspecjalizowani są nadzwyczaj cennemi siłami produkcyjnemi i w tej dziedzinie posiada Polska pierwszorzędne siły robocze. Fabryki cynku, położone w pobliżu kopalń rudy cynkowej zatrudniają ok. 13 000 robotników. Smutnem jedynie zjawiskiem jest to, że zainteresowane kapitały są przeważnie pochodzenia zagranicznego tak, że kapitał polski nie odgrywa tutaj żadnej roli.

Zmiana metod produkcji cynku w Ameryce, przeprowadzana systematycznie od kilku lat, zmusiła rów-

7970

Pompy parowe

dla zasilania kotłów i wszelkich innych celów

Gdańsk, Werftgasse 4, tel. 23-441
Warszawa, Jasna 11 m. 5, tel. 99-18,
Łódź, Traugutta 9, tel. 41-83,
Poznań, Słowackiego 18, tel. 77-85,
Kraków, Wiślna 12, tel. 30-49,
Katowice, ul. Wita Stwosza 3, tel. 27-10,
Lwów, Podleskiego 7, tel. 48-88,
Lublin, Krakowskie Przedmieście 56 m 8, tel. 9-62,
Równe, 3-go Maja 50, tel. 307,
Wilno, Jagiellońska 9 m 12, tel. 8-84.

EMALJERNIA

Fabryka Szyldów Emaljowanych

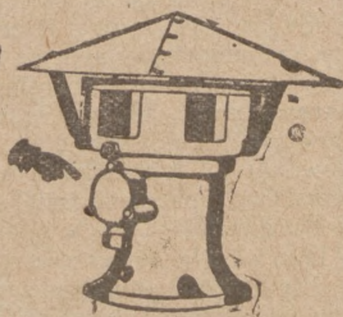
Spółka z ogran. odpow.

KRAKÓW
ulica Dietlowska 81
Telefon nr. 47-39.

Jedyna w Kongresówce i Małopolsce.
Cenniki wysyłamy na żądanie.
7208

Nasze

SYRENY

sygnałowe
dla ruchu i pożaru
dostarczamy
dla prądu trójfazowego i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH

KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3043

„Klingerit"

najlepsze uszczelnienie dla wysokich ciśnień. Jedynie prawdziwe z marką ochronną „KLINGERIT"

Klinger'a reflekcyjne armatury wodomierzowe.

Klinger'a reflekcyjne specjalne szkła twarde.

4421

Klinger'a wentyl ze stawidłem tłokowem.

RICH. KLINGER

G. m. b. H.

Gumpoldskirchen pod Wiedniem.

„POLTHAP"

Polskie Tow. Techniczne dla Handlu i Przemysłu

Spółka z ogran. odpow.

WARSZAWA, UL. PAŃSKA 83.

telef. Nr. 330-65, 95-77 i 209-27.

METALE

Blachy, pręty, rury, druty miedziane, mosiężne, tombakowe, aluminiowe, cynkowe i inne. Blachy białe i czarne angielskie. Ołów, cyna i inne surowce. Kupno starych metali.

7303

NAXOS-UNION

wyroby szmerglowe.
Tarcze, pilniki, papiery, płótno, proszki, osełki.

OBRABIARKI

do metali i drzewa, aparaty do spawania, wiertarki i szlifierki elektryczne.
Nowoczesne amerykańskie urządzenia fabryk do wyrobu fornierów, sklejek, skrzyń i innych artykułów z drzewa.

cześnie fabryki europejskie do modernizacji swoich urządzeń, jak również do racjonalizacji pracy. Wprawdzie koszty, związane z modernizacją tego działu przemysłu pochłaniają znaczne sumy, jednakowoż jest to jedyna możliwość utrzymania się na fali światowej konkurencji producentów cynku.

Dlatego też rząd polski, w przewidywaniu, że ta modernizacja kopalń pochłonąć musi znaczne kapitały, w Polsce trudne do osiągnięcia, wydał specjalną ustawę protekcyjną dla przemysłu cynkowego, uznając cały szereg udogodnień dla producentów cynku na termin 25 lat.

Mocą tej ustawy z dn. 30. 4. 1926 „o popieraniu przemysłu cynkowego", Rada Ministrów upoważniona została do udzielania przedsiębiorstwom przemysłu cynkowego ulg, o ile od przyznania tych ulg uzależnione są nowe inwestycje kapitału zagranicznego w krajowych przedsiębiorstwach, w wysokości zapewniającej podniesienie i udoskonalenie produkcji.

Wzmiankowane ulgi dotyczą uiszczania podatku majątkowego, oraz zwrotu uiszczonego cła przywozowego od rudy cynkowej i względnie cła wywozowego od cynku i jego fabrykatów (prócz starego łomu), o ile cło takie byłoby w przyszłości wprowadzone.

W wyniku tej ustawy przyciągnięte zostały do Polski kapitały zagraniczne, w szczególności amerykańskie (grupa Harrimana) do Sp. Akc. Giesche'go, oraz francuskie do fabryk cynkowych na Śląsku. Te dwie fabryki są najpoważniejszemi w Polsce.

Poza powyższemi, istnieje również fabryka cynku Tow. Akc. Hohenlohe, pracująca kapitałem czechosłowackim. Te trzy fabryki włącznie z zakupionemi przez kapitał francuski kopalniami Th. Henckel — reprezentują 90 proc. całkowitej produkcji cynku w Polsce.

Rozporządzając znacznemi kapitałami, przeprowadził polski przemysł cynkowy poważne inwestycje dla zmiany metod produkcji i przystosowania tych do współczesnych zdobyczy techniki.

Nie wnikając w szczegóły techniczne fabrykacji, zaznaczyć należy, że produkcja cynku w Polsce rozwija się intensywnie.

Rozszerzony program
IV. Targu Rolniczo-Nasiennego we Lwowie

IV. Ogólno-Krajowy Targ Rolniczo-Nasienny, który podobnie jak w latach poprzednich, odbyć się ma staraniem Targów Wschodnich *w dniach 23, 24 i 25 lutego b. r. we Lwowie*, organizuje się tym razem w ramach znacznie rozszerzonych na podstawie programu, uwzględniającego poza czystem nasiennictwem inne także sezonowe potrzeby gospodarstwa rolnego.

Zmieniając skutkiem tego dotychczas. swą nazwę na Targ Rolniczo-Nasienny, będzie on w szczególności obejmował 8 następujących działów: 1. nasiona zbóż jarych, roślin strączkowych, pastewnych, warzywnych, okopowych, oleistych i leśnych; 2. nasiona ogrodowe i kwiatowe; 3. zioła lecznicze i ich nasiona; 4. pasze i karmy wszelkiego rodzaju; 4. makuchy, otręby i przetwory łubinowe, mączka mięsna i rybia, przetwory pastewne ziemniaków i buraków, oraz pastewne środki mineralne, jak fosforan wapienny i kreda szlamowa; 5. dział jedwabnictwa, chmielarstwa i hodowli lnu; 6. nawozy sztuczne wszelkiego rodzaju i środki do walki ze szkodnikami i chorobami roślin, wreszcie 7. *dział narzędzi rolniczych i przybornictwa ogrodowego i leśnego, obejmujący drobne przyrządy, narzędzia, wagi i aparaty, stosowane w rolnictwie, ogrodnictwie i leśnictwie,* oraz 8. dział reklamowy dla maszyn rolniczych (modele, ulotki, prospekty i cenniki).

Ostatnie dwa, nowo wprowadzone działy weszły w zakres programu Targu Rolniczo-Nasiennego z inicjatywy i na wyraźne życzenie miejscowych zastępców polskich i zagranicznych fabryk maszyn rolniczych, którzy zgłosili jednogłośnie swój akces do akcji organizacyjnej Targu, chcąc w interesie propagandy handlowej wyrobów tej gałęzi produkcji, wyzyskać odpowiednio dogodną sposobność, jaką nastręcza rokrocznie frekwencja wielkich i małych rolników na Targu Nasiennym, licznie przez nich zwiedzanym dla dokonania przedwiosennych zakupów.

Przemysł lotniczy na M. W. K. T.

Na tegorocznej Międzynarodowej Wystawie Komunikacji i Turystyki w Poznaniu, obok pokazu zagranicznej produkcji przemysłu lotniczego, winien też zademonstrować swój rozwój młody przemysł lotniczy polski.

Dowodem tego, że i my możemy pochwalić się pewnemi zdobyczami w tym dziale przemysłu, jest bodaj ostatni fakt ustanowienia *rekordu światowego przez pilota polskiego* (por. Żwirko) i to na *awionetce konstrukcji polskiej* (konstrukcji inż. Rogalskiego, Wigury i Drzewieckiego).

W szeregu polskich wytwórni płatowców na M. W. K. T. znajdą się też na pierwszym planie Polskie Zakłady Skody (fabryka silników lotniczych, kabli i motorów elektrycznych), położone na Okęciu pod Warszawą, a zatrudniające już obecnie 1500 robotników i 250 pracowników umysłowych.

Zakłady te produkują w chwili obecnej silniki Lorraine-Dietrich 450 KM., silniki Wright'a 200 KM., oraz *silniki polskiego konstruktora inż. Brzeskiego.*

Nie jest wykluczone, że zagraniczny przemysł lotniczy zademonstruje nam na M. W. K. T. w Poznaniu nową, aczkolwiek pozostającą dotychczas jeszcze w okresie badań, zdobycz techniki lotniczej w postaci płatowców rakietowych, oraz zdobycze lotnicze w zastosowaniu do komunikacji kolejowej, a mianowicie lokomotywy, opatrzone śmigłem, które kursują już na linji Burgwedel—Celle w okolicy Hanoweru.

Dwa śmigła, umieszczone jedno z przodu, a drugie w tyle wozu, popędzane motorami o sile 250 koni mechanicznych, nadają tym lokomotywom szybkość dzisiejszych pociągów pospiesznych.

Tego rodzaju pokazy na M. W. K. T. w Poznaniu byłyby nietylko niezmiernie ciekawe i pouczające, lecz stałyby się prawdziwą atrakcją w szeregu innych nadzwyczaj interesujących pokazów tej Wystawy.

IMPORT - EKSPORT

(p 110; l. 274/4 M.) Firma turecka pragnie uzyskać przedstawicielstwo na sprzedaż żelaznych żaluzyj do okien sklepowych i latarni wiatroodpornych.

*

(p 110; l. 532/4 P.) Firma włoska pragnie uzyskać przedstawicielstwo na sprzedaż węgla kopalnego i roślinnego.

*

(p 110; l. 20075/4 P.) Firma włoska pragnie uzyskać przedstawicielstwo fabryki dykt olszowych.

*

NOWE WYDAWNICTWA

(g) Piotr Tadeusz Pietrzykowski: „Nauczanie robót z metalu", ze 102 rysunkami i fotografjami w tekście. Wydawn. „Nasza Księgarnia" S. A. Związku P. N. S. P. Warszawa, Świętokrzyska 18, rok 1929.

Dzisiejsze systemy wychowawcze, stosownie do wymagań czasu, nacechowanego nadzwyczaj szybkim rozwojem techniki, mocno akcentują wartość takiej nauki, która przygotowuje do życia. Należy wychowywać ucznia tak, by w przyszłości wykazał czynny stosunek do życia, by zetknąwszy się z jego trudnościami, był zaradnym, praktycznym, samodzielnym.

Dlatego też praca powyższa zdobyła sobie prawo w szkołach. Dotąd głównym materjałem, jaki uwzględniono w programach robót szkolnych, był papier, tektura i drzewo, natomiast nie wyzyskano tak podatnego materjału, jakim jest metal. Brak ten zapełnia powyższa książka, godna uwagi pp. nauczycieli w tej dziedzinie.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wpłynięcia oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 3 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4972. zastępcy na aparaty do aluminjowania (chodzi o patent amerykański).

Nr. 5069. firmy, posiadającej wyłączne przedstawicielstwo na Polskę maszyn do szycia „Veritas".

Nr. 5084. firmy, mającej zastępstwo na samochody „Hanomac" i „Opel".

Nr. 5117. f-my, wyrabiającej płótno azbestowe nadające się na ubrania strażackie i tarcze ochronne.

Nr. 5142. dostawców szkła organicznego fabrykatu „Jubar".

Nr. 5152. sposobu wytwarzania okucia kauczukowego do sznurówek i zarazem o wskazanie krajowego z tą produkcją związanego źródła zakupu surowca.

Nr. 5178. firmy, dostarczającej Alba Karburatory do samochodów.

Nr. 5189. fabryk szwedzkich budujących silniki na gaz ssany oraz motory systemu Diesla, które nie posiadają w Polsce przedstawicielstwa wzgl. reprezentanta zastępującego w Polsce fabrykę „Bolinder", która w okresie przedwojennym fabrykowała własnego typu silniki spalinowe.

Nr. 5200. firmy, dostarczającej kompletne smolarnie do smolenia beczek piwnych i kuf.

Nr. 5208. fabryki wyrabiającej świece samochodowe marki „Boche" i „Champion".

Nr. 5220. firmy, dostarczającej magnesy (podkowy magnesowe).

Nr. 5233. wytwórni kraj., dostarczającej elastyczną taśmę stalowo-sprężynową szer. 2,9 mm. i grub. 0,6 mm.

Nr. 5235. fabryki, wyrabiającej węże metalowe spiralne (do powietrza).

Nr. 5243. fabryki polskiej lub czechosłowackiej wyrabiającej węże metalowe.

Nr. 5236. fabryki lub hurtowni dostarczającej okucia białe Arbentan i czarne okucia do puszorków i szorów wyjazdowych.

Nr. 5238. firmy, dostarczającej młynki do mielenia kory jodłowej i dębowej dla garbarni o sile 1 H. P.

Nr. 5239. fabryki, dostarczającej scyzoryki i nożyczki.

Nr. 5240. firmy, dostarczającej złoto w płytach do złocenia ram i wogóle robót kościelnych.

Nr. 5241. firmy, dostarczającej pastę lub proszek do niklowania, srebrzenia i miedziowania metali na zimno bez prądu.

Nr. 5243. fabryki, wyrabiającej naczynia szklane żeberkowe do akumulatorów radjowych.

Nr. 5244. fabryki, dostarczającej maszyny do wyrabiania puszek hermetycznego zamknięcia.

Nr. 5247. firmy, dostarczającej syreny z ręcznym napędem.

Nr. 5249. fabryki krajowej, wyrabiającej sprężyny stalowe.

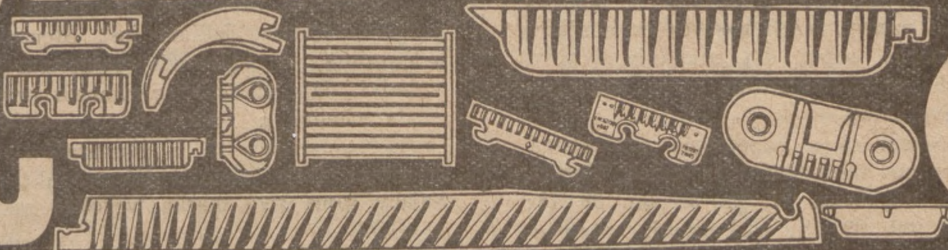
Nr. 5251. fabryk, wyrabiających maszyny dla wyrobu rolek krepowych (karbon).

Nr. 5252. hurtowni, dostarczającej nieoryginalne części do samochodów.

UPRASZA SIĘ O PODANIE:

Nr. 5248. Kto ma na Polskę zastępstwo samochodów „Gräf & Stift" i „Laurin & Klement"?

RUSZTA Tow. Akc. „Wie Pofana"

POZNAŃ
DĄBROWSKIEGO
81
Tel. 61-56

„Wartome"

właść.: St. Zieliński

Fabryka Maszyn i Armatur
Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 6806

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

8351

SZMATY do czyszczenia maszyn

chemicznie czyste, pod gwarancją **dezynfekowane** i odkażone Liquorem cresoli saponatus „Sanizol" dostarcza w paczkach po 20 kg. a to:

Czysto białe	po	zł 2.00	za	kg.
Trykotowe białe	„	„ 1.50	„	„
Jasne	„	„ 1.50	„	„
Ciemne cienkie	„	„ 0.95	„	„
„ **grubsze**	„	„ 0.75	„	„

Hurtownikom udziela się odpowiedni rabat. 7837

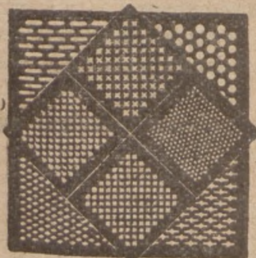
Leszczyńska Hurtownia Surowców

RUDOLF ŁASKA w Lesznie, tel. 152 lub

Oddział w Poznaniu, ul. Śpichrzowa (teren kolejowy) tel. 1530

7426

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

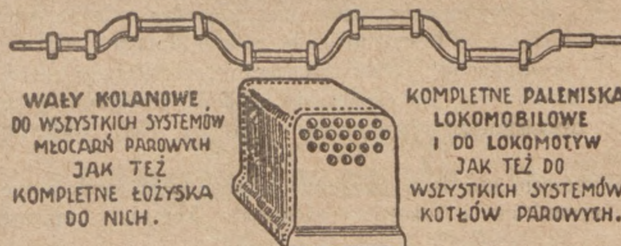

dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp. Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych
„Sito" Warszawa, Dobra 86, telefon 1-92

Nagrodzona wielkim medalem srebrnym na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu. 8010k

---

WAŁY KOLANOWE, DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW MŁOCARŃ PAROWYCH JAK TEŻ KOMPLETNE ŁOŻYSKA DO NICH.

KOMPLETNE PALENISKA LOKOMOBILOWE I DO LOKOMOTYW JAK TEŻ DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW KOTŁÓW PAROWYCH.

WYKONUJE: W NAJKRÓTSZYM TERMINIE I NA DOGODNYCH WARUNKACH.

S. SAMULSKI i Sp. PLESZEW

FABRYKA MASZYN I ARMATUR - ODLEWNIA - KOTLARNIA

7648

Filce

techniczne od 1 do 100 m/m grube, do wszelkich celów

tarcze filcowe

każdego rozmiaru, do polerowania szkła, luster, mosiądzu, aluminium, żelaza i t. p. wogóle wszelkiego rodzaju filce dostarcza po cenach fabrycznych:

7392 5898j

R. KUNERT i S-KA T. z o. p. POZNAŃ

ul. Woźna 12, tel. 29-21 i 55-38 pryw.

„Księgowość Uproszczona"

dla średnich i mniejszych kupców, przemysłowców, rzemieślników, właścicieli nieruchomości i zawodów wyzwolonych.

Podręcznik dla osób, pragnących samodzielnie prowadzić prawidłową księgowość, dostosowaną do wymagań Kodeksu Handlowego oraz Ustaw Skarbowych.

Cena podręcznika zł 4,—, z poleconą przesyłką poczt. zł 4,75

Do nabycia

w Księgarni „KUPCA" Poznań, Wielka 10

Wysyła się jedynie za poprzedniem nadesłaniem gotówki lub wpłaceniem jej na konto czekowe „Kupca" P. K. O. Poznań Nr. 200 021.

Pompy parowe Stoczni Gdańskiej

cieszą się wszędzie uzasadnioną sławą. Olbrzymie warsztaty Stoczni Gdańskiej dysponują tak pierwszorzędnym aparatem organizacyjnym i technicznym, że wyroby jej wytrzymują wszelką konkurencję.

Zalet pomp parowych Stoczni Gdańskiej nie sposób w krótkich słowach docenić, ale odpowiada w każdym razie dosłownie stanowi rzeczy, jeżeli naszych czytelników zapewniamy, iż ta marka pomp dla zasilania kotłów i dla wszelkich innych celów, cieszy się coraz większym uznaniem w kraju i zagranicą.

Zainteresowani proszeni są o zwiedzenie przedstawicielstw rozlokowanych po wszystkich częściach Polski, jak np. w Warszawie, ul. Jasna 11, m. 5., tel. 99-18; w Łodzi, Traugutta 9, tel. 99-18; w Poznaniu, Słowackiego 18, tel. 77-85; w Krakowie, Wiślna 12, tel. 70-49; w Katowicach, ul. Wita Stwosza 3, tel. 27-10; we Lwowie, ul. Podleskiego 7, tel. 48-88, w Lublinie, Krak. Przedmieście 56, m. 8, tel. 9-62, w Równem, 3-go Maja 50. tel. 307 i w Wilnie, Jagiellońska 9, m. 12, tel. 8-84.

Podkreślić warto, że kalkulacja cen, tak olbrzymiego przedsiębiorstwa, jakiem jest Stocznia Gdańska, zracjonalizowaną na podstawie najnowszych wyników psychotechniki, daje wszelkie gwarancje przystępności. Również o ile chodzi o jakość wyrobów, to nie trzeba chyba zapewniać, że z warsztatów zakrojonych na tak światową skalę może wyjść produkt pierwszorzędny, usuwający samą swą marką wszelkie zastrzeżenia lub wątpliwości.

Mathias Paulus, Budowa i uruchomienie pieców przemysłowych, Katowice

Wysoko postawiony przemysł górnośląski wie dlaczego ceni tego rodzaju wzorowe i długoletnie warsztaty pracy, jak Mathias Paulus: budowa i uruchomienie pieców przemysłowych — bo ma do czynienia z firmą o nietylko sławnej tradycji ale też o codziennie mnożących się referencjach przedsiębiorstw przemysłowych. Projektowanie i wykonanie kompletnych urządzeń cegielń fabryk wyrobów glinianych i szamotowych wymaga bowiem długoletniej praktyki i bardziej niż fachowego doświadczenia.

Tak samo nie obejdzie się bez szczegółowej rutyny przy budowie pieców, zwłaszcza specjalnych, jak pierścieniowych, komorowych i tunelowych.

Inna pokrewna dziedzina budowy sztucznych suszarń, do suszenia powietrzem, znajduje swego godnego reprezentanta w firmie **Mathias Paulus, Katowice,** ul. Mickiewicza 2, — tak samo jak budowa pieców metalurgicznych, wapienników, budowa kominów i obmurowań kotłów.

Wreszcie wykonuje ta znana firma wszelkie roboty lutownicze ołowiem, roboty z materjałów ogniotrwałych.

Firmę Mathias Paulus chyba, polecać nie trzeba, najwyżej zwrócić baczną uwagę naszych Czytelników na ogłoszenie w dzisiejszym numerze.

Ludwik Szlachta: Modele drewniane dla fabryk i odlewni, w Bydgoszczy

(g) Niema chyba fabryki wzgl. odlewni, która nie reflektowałaby na pierwszorzędne i terminowo dostarczone modele drewniane, które są często tak skomplikowane i trudne do wykonanie, że nawet niejedna własna pracownia wielkich odlewni np. nie podoła danemu zadaniu.

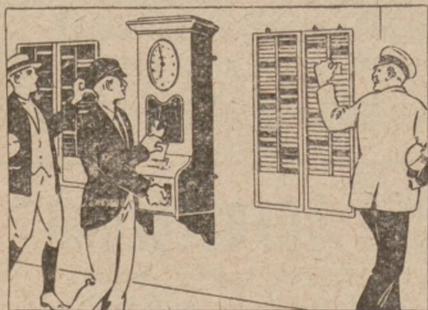
Nie przesądzamy, jeżeli twierdzimy, że taką, pierwszorzędną modelarnią jest specjalny oddział zakładów przemysłu drewnianego Bydgoszcz, Gdańska 75d, **Ludwika** Szlachty.

Wykonuje się tam wzorowo i terminowo modele według rysunków i wzorów, całkowite komplety maszyn lub części — a co najważniejsze —: ceny takich zamówień są bardzo przystępne wskutek daleko idącej racjonalizacji pracy, rozłożonej pomiędzy cały szereg specjalnych maszyn i dobranych fachowców-modelarzy.

Poza tem posiadają Zakłady Ludwika Szlachty też osobny dział linij z podziałką milimetrową i piórników szkolnych, przyczem ten wzorowy warsztat krajowych wyrobów przyjmuje wszelkie inne obstalunki wchodzące w zakres masowej produkcji.

Uwadze naszych Czytelników polecamy osobne ogłoszenie w dzisiejszym numerze.

Zegary kontrolne robotnicze „Univera" — Wiedeń

„Czas, to pieniądz" – rozumie to najlepiej przedsiębiorca, przemysłowiec, fabrykant i wogóle pracodawca, który zależny jest od wydajności i rzetelności swych robotników. By tę współpracę jednak sprawiedliwie ocenić, nie obejdzie się w dzisiejszych czasach „racjonalizacji" bez automatycznego obliczania czasu pracy każdego robotnika.

Kto raz korzystał z tak doskonałych zegarów kontrolnych robotniczych „Univera", Bünsch, A. Co., Wiedeń IX., Kolingasse 10a., ten doceni chyba dobrodziejstwa wysokiego i nieomylnego obliczania godzin pracy robotnika, co nie tylko usuwa możności nieporozumień, ale daje, też wszelkie możności planowej gospodarki przedsiębiorstwa.

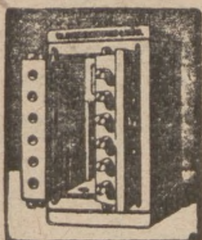
Pompy pożarnicze, S. Trębicki, Warszawa

Dzisiejszy nadzwyczajny rozwój też w dziedzinie przyrządów pożarniczych, jak również ustawodawstwo ubezpieczeń od ognia wymaga zaopatrzenia się w sprzęt tylko pierwszorzędny, stojący nietylko na wysokości swego zadania ale umożliwiający zużytkowanie tak cennych narzędzi do wszelkiego rodzaju pokrewnych celów.

Pompy pożarnicze wyrobu amerykańskiego, tego rodzaju jakie reprezentuje firma **S. Trębicki, Warszawa,** Kopernika 33, zasługują na pełną uwagę sfer zainteresowanych. Są to pompy uruchomiane od tylnej osi samochodu a pozwalające na zmontowanie pompy pożarniczej w kilku minutach. Wyrzut pionowy wynosi 20 metrów a wydajności od 250—500 litr/min., ewentl. większa nawet przy zmniejszonej wysokości lub na odwrót.

Bliższe szczegóły jak i instruktywną ilustrację zobaczą nasi Czytelnicy w osobnem tekście ogłoszeniowym.

Korzystne hurtowne źródła zakupu

Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34
wykonuje
Kasy ogniotrwałe - Szafy pancerne - Kasy do wmurowania - Kasety podręczne - Skarbonki oszczednościowe. 5541

ZWORY
(Heftzwingen) o średnicy 18 i 20 m/m w większych i drobniejszych ilościach dostarcza po cenie zł 18.— za 1000 sztuk loko stacji nadawczej,
Firma 8422
SCHLESINGER i S-ka, w Białej, ad Bielsko.

HANDEL STAREGO ŻELAZA
E. RZEPCZYŃSKI Sp. z o. o.
Poznań, ul. Przemysłowa 22 — Telefon 22-29
7575 **Kupujemy**
stare żelazo, stare maszyny oraz metale
PŁACIMY NAJWYŻSZE CENY RYNKOWE.

Klamry zygzakowe przydatne w każdem przedsiębiorstwie i fabryce, jak również innych mniejszych wyrobów sztancowanych jak: podkładki, uszka do obrazów wszelkich modelów, form i rozmiarów, haczki i uszka do obuwia itp.
7709 dostarcza szybko i tanio
Fabryka Wyrobów Metalowych
Guido Klement
Królewska Huta, Styczewskiego 83. Tel. 1209

Wolne miejsce

Nieustająca Wystawa Maszyn
7265 LWÓW, Leona Sapiehy 8.
Sprzedaż motorów „Diesla", „Junkersa", elektrycznych, wszelkich maszyn nowych i używanych, pędni.
Przyjmujemy zgłoszenia do sprzedaży maszyn i motorów.

Trzcinę sufitową
pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie
Gustaw Glaetzner
Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.
Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

Jako specjalność wytwarzamy:
miedź fosforową, metal biały łożyskowy
oraz wszelkiego rodzaju stopy z białych i innych metali
Theodor & Co.
Zakłady Metalowo-Hutnicze
Gdańsk - Oliwa 7648

Płyty fibrowe amerykańskie
i pręty we wszystkich wymiarach, jak również preszpan w arkuszach, mikę, taśmę izolacyjną, taśmę gumową (paragumę), celulojd poleca
Hurtownia artykułów technicznych i elektrotechnicznych
S. Szajer, Kraków, ul. Wiślna 8. Telefon 4154
8348

Liny pługowe
i liny dla wszelkich celów
dostarcza
Górnośląska Fabryka
Lin Drucianych i Wyrobów Drucianych
sp. z ogr. odp. w Rudzie. 8272

Specjalna Pracownia Diamentów
do tarcz szlifierskich i do rżnięcia szkła
H. SZEFTEL, Warszawa
Graniczna 16. 8133 Egz. od 1882 r.

Zakład Wyrobów Drucianych
MICHAŁ RUS Zadziele obok Żywca
Poleca solidnego wykonania sprzęty kuchenne i przybory dla gospodarstwa, z drutu, cynowane oraz wycieraczki do butów wszelkich wymiarów, na żądanie wykonuje wszelkie artykuły druciane, według oryginalnych nadesłanych wzorów po bardzo przystępnych cenach 6417

„SUMMIT"
brusiki naturalne
są wyśmienite, wszędzie do nabycia po cenie detalicznej
Zł 1.40, 1.30, 1.20, 1.10
Zastępca na Polskę: 8067
Inż. Ludwik Rączkowski, Kraków, Plac Marjacki nr. 9.

Wolne miejsce

Kupując polski towar – WZBOGACASZ KRAJ i siebie samego

Na drodze nowoczesnych zdobyczy techniki

Co to są lampy katodowe? — Nowy typ silnika. — Willa przenośna przy pomocy samolotu. — Ulepszenie telefonu. — Tabela najszybszych pociągów w Europie. — Nowy system składania pociągów.

Lampy katodowe służą do tego, żeby bardzo słabo odbierane prądy wzmacniać do siły potrzebnej dla uruchomienia słuchawki lub głośnika.

Działanie lamp katodowych polega na tem, że gdy żarzymy katodę, a na anodę dajemy pewne napięcie dodatnie, np. 100 woltów, to od anody do katody płynie prąd (ściślej mówiąc, ujemnie naładowane cząsteczki, t. zw. elektrony, poruszają się od katody do anody). Ten prąd anodowy daje się zmieniać, o ile na siatce dajemy różne napięcia: jeżeli na siatce mamy wahania napięć np. 1 wolt, to w obwodzie anodowym powstaną wahania napięcia 10 woltów. W ten sposób możemy wzmacniać słabe sygnały.

*

W Niemczech został ostatnio wynaleziony silnik 8-cylindrowy o sile 1000 KM. nazwany „F. O. 4". Zużycie paliwa dla tego silnika wynosi 186 gramów na 1 KM. Jest to 25 proc. oszczędności paliwa w stosunku do dotychczasowych silników. Wynalazek ten będzie miał, szczególnie doniosłe znaczenie dla lotów długodystansowych.

*

Architekt amerykański Ryszard Fuller w Chicago, skonstruował z nowego materjału, który nazwał galalitem, a który jest przezroczysty, willę przenośną. Można ją postawić w ciągu 24 godzin i w tym samym czasie przenieść na inne miejsce. Najciekawsze, że do transportu jej byłby użyty samolot lub balon. Może zblazowani Amerykanie przyjmą projekt z radością — czy jednak znajdzie ten pomysł już nie w zacofanej Europie, ale i wśród szerokich warstw Ameryki, uznanie — można dość pewnie wątpić.

*

Prasa angielska sygnalizuje wynalazek nowego ulepszenia telefonu. Inżynier Blattner zbudował przyrząd, ułatwiający odebranie rozmowy telefonicznej nawet, gdy wezwany nie jest obecny w domu.

Przyrząd wynalazcy podnosi automatycznie słuchawkę i przyjmuje rozmowę. Na słuchawce umieszczony jest aparat, pochłaniający fale głosowe i utrwalający głos płynący po drucie tak, że wezwany po powrocie do domu może usłyszeć fonograficznie powtórzoną rozmowę.

Jest to zastosowanie sposobu utrwalania głosu na płycie gramofonowej.

*

Za najszybszy pociąg w Niemczech uważać można tak zwany F-D-Zug na linji Hamburg—Berlin, który przebiega średnio 86 km. na godzinę.

W Belgji, t. zw. „gwiazda północy" (Etoile du Nord) osięga 89 km. na godzinę, a express Ostenda—Wiedeń 91 i pół km.

We Francji pospieszne pociągi zwane „rapide" robią średnio 80 km. na godzinę. Rekord robi tu jedynie „lux", idący z Polski do Francji, który na terenie francuskim, od granicy osiąga nawet 95 km. na godzinę.

Expressy angielskie, na linji wiodącej do Londynu mają przeciętną szybkość 86 km. na godzinę. W Irlandji spada ta szybkość aż do 60 kilometrów.

Holandja ma pospieszne pociągi, robiące 77 km. na godzinę. Potem idzie Polska, ale tylko z pociągami międzynarodowemi. Szybkość przeciętna takich pospiesznych pociągów u nas wynosi 76 km. na godzinę.

We Włoszech osiągają niektóre pospieszne pociągi do 74 km. Znacznie gorzej chodzą pociągi w Szwajcarji, potem w tabeli szybkości znajdują się: Czechosłowacja, Austrja, Danja, Szwecja, a na końcu Sowiety.

*

W Westfalji zastosowany został ostatnio nowy system składania pociągów kolejowych (t. zw. ranżowania) wedle projektu dra inż. Diehla. Gdy dotychczas możliwe było w najlepszych nawet warunkach przesunięcie i złożenie 2000 wagonów dziennie — wedle nowego systemu można w tym samym czasie przesunąć 5000 wagonów. Robota odbywa się mechanicznie, przyczem ręczna zmiana zwrotnic została wykluczona. Wszystko odbywa się przy jednym stole, na którym koncentrują się linje i zwrotnice. Mechanizm jest poruszany elektrycznością. Zmiany ustępują, po pociśnięciu odpowiedniego guzika w ciągu $^1/_5$ sekundy. Nawet wstrzymywanie wozów przesuwanych odbywa się automatycznie.

Ten nowy system jest nietylko bardzo praktyczny i łatwy, ale przytem oszczędny, gdyż ogranicza bardzo liczbę pracowników kolejowych, pracujących w tym dziale.

Technika urządzania wodotrysków świetlnych

Zasada gry barw świetlnych. — Konstrukcja basenu wodnego. — Sposoby otrzymywania różnolitych kolorów.

Wspaniały wodotrysk świetlny, stanowiący jedną z niespodzianek wystawy światowej, urządzonej w Paryżu w roku 1890, wprawiał w taki zachwyt tłumy zwiedzających, że od tego czasu każda wystawa, krajowa czy międzynarodowa, poczytywała sobie za święty obowiązek zbudować wodotrysk świetlny. O tej atrakcji potężnej nie zapomniano oczywiście i na zeszłorocznej międzynarod. wystawie w Barcelonie, a chcąc wielkością budowli świat zadziwić, przeznaczono na koszty tego świetlnego wodotrysku zgórą 12 miljonów złotych.

Cel zamierzony osiągnięto, lecz zgóry zaznaczyć należy, że nie dano nic nowego. Zwiększono jedynie siłę wytwórczej energji, zasada bowiem, na której polega ta zachwycająca gra barw na wytryskujących wgórę strumieniach wody, pozostała ta sama, co i w roku 1890. Zasada to bardzo prosta ! Strumień wody należy umiejętnie oświetlić wzdłuż jego osi podłużnej.

Do wywołania wspaniałych efektów nieodzowny jest bardzo złożony a technicznie doskonale działający aparat, potrzeba silnych źródeł światła, a nadewszystko nieodzowny jest aparat włączający samodzielnie z wielką dokładnością prąd, nadający strumieniowi wody kształt odpowiedni i barwę różnych odcieni.

Wodotrysk świetlny, którym popisała się międzynarodowa wystawa w Barcelonie, wyposażony był we wszelkie możliwe udoskonalenia techniczne, a energja wprawiająca go w ruch, przekraczała siłę 1000 HP.

Basen wodny, wykonany z żelazo-betonu, ma kształt podłużny. Pod basenem mieści się całe urządzenie maszynowe, a więc 4 pompy, które mogą wyrzucić na sekundę równo 500 litrów wody na wysokość 26 metrów. Motor, który wprawia w ruch pompy, ma siłę 265 HP. Prócz tego istnieje kilka pomp rezerwowych z osobnym motorem o sile 125 HP. W hali pomp znajduje się również mechaniczny przyrząd do otwierania i zamykania wentylów, jako też 45 wentylów dodatkowych, wprawianych stale i automatycznie w ruch, by móc wytryskującej wodzie nadać 37 rozmaitych kształtów. Całą ilość wytryskującej wody można na życzenie wprowadzić do jednej centralnej rury, z której wytryśnie potężny słup wody wysokości 40 metrów.

Strumienie wody, przybierającej różne kształty, oświetlane są z dołu reflektorami, przed któremi umieszczono kolorowe szkła. Reflektory są tak ugrupowane, że każdy strumień wody może być oddzielnie oświetlony. Dla zmiany barw umieszczono barwne szkła na aparatach w rodzaju bębenków, a jest ich 123, tak, że z ich pomocą można zestawić wszelkie możliwe kombinacje kolorów. Każdy bębenek to ostrosłup o pięciu krawędziach o długości 2 m., a średnicy 1.25 m. Ostrosłup ma żelazne krawędzie, w które wprawione są szkła żółte, czerwone, zielone i białe. Przy odpowiedniem nastawieniu ostrosłupów powstaje mieszanina kolorów, jak pomarańczowy lub fioletowy.

W każdym ostrosłupie mieszczą się reflektory. Jest ich kilka, aż do 8. Posiadają one specjalne żarówki o sile 1.500 watt. Przy wywoływaniu zmiany barw ostrosłupy obracają się przy pomocy motorów elektrycznych. Są jednak i hamulce magnetyczne, by można było zatrzymać ostrosłup w każdej dowolnej pozycji. Przy powolnym obrocie można osiągnąć harmonijne przejście z jednej barwy w drugą.

Włączanie prądu, który zmienia barwę światła, dokonuje się automatycznie przy zastosowaniu aparatu kontrolującego długości 10 m., na którym mieści się 400 kontaktów. Ten aparat kontrolny wprawiany jest w ruch nie siłą motoru, lecz przy pomocy magnesów działających w pewnych okresach czasu. W ciągu jednej godziny można osiągnąć 74 odmian barw w różnych kombinacjach. Dla zmiany kształtu tryskującej wody służy również aparat kontrolny długości 4 metrów z 200 kontaktami.

Wodotrysk świetlny wprawiony w ruch działa automatycznie, strumienie wody to wznoszą się, to znów zniżają, a każda kropla coraz to inną gra barwą, jakby w niej świat czarów był zaklęty. Oko mechanika ukrytego w podziemiu czuwa jednak nieustannie nad całą maszynerją. Z tablicy kontrolnej, która jest w swoim rodzaju cudem techniki, może mechanik odczytać w każdej chwili, czy tam na górze wszystko działa normalnie i usunąć zauważoną niedokładność.

Fabryka tygli grafitowych i ogniotrwałych produktów

„Grafos"

Sp. z ogr. por.

Bielsko-Biała

poleca

Tygle grafitowe

do topienia kruszców, wybornego gatunku, jakoteż wszelkie wyroby grafitowe w zakres ten wchodzące 8346

Ia GRAFITY odlewnicze i płatkowe.

SPECJALNOŚCI: Żelazno-kute rury żeberkowe - Zbiorniki - Budowa aparatów - Rurociągi wysokiego i niskiego ciśnienia - Ogólna budowa maszyn

7746

Katowicka Fabryka Maszyn, Sp. z ogr. odp. Katowice II.

Telefon 1216 **Skrytka pocztowa 271** Telefon 1216

ORIGINAL

ŠKODA

A D W

PS AMP VOLT U.P.M.

TORUŃSKA FABRYKA SZYLDÓW i STEMPLI

H. RAUSCH-TORUŃ

UL. MOSTOWA 16 TEL. 1409

ZAŁ. 1902

ZAKŁAD RYTOWNICZY.

STRAŻAK

MED. BRONZ. P.W.K. POZNAŃ 1929 r.

ROWER

SFINKS

PHÖNIX MADE IN POLAND

8173

Siatki i Plecionki druciane wszelkiego rodzaju.

JÓZEF HESSE SPADKOB.

Fabryka siatek drucianych w ŁODZI ul. ANDRZEJA 40

7287

ZAKŁADY

„EKONOMIA"

NASZE APARATY OCZYSZCZAJĄ W POLSCE OK. 50000000 LITRÓW WODY DZIENNIE

BIELSKO WOJ. ŚL.

OCZYSZCZANIE WODY

Zmiękczanie
Filtrowanie
Odżelezianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc.

w WARSZAWIE

inż. B. RUDZIŃSKI

Wilcza 39-4. tel. 329-53.

6349

FARBA

chroniąca od rdzy

„METALINA"

prawnie zastrzeżona.

Prospekty i oferty przedkłada generalny zastępca

H. SPIRA, Szczakowa - Małopolska.

DŹWIGI OSOBOWE i TOWAROWE

DŹWIGI BUDOWLANE, WCIĄGI ELEKTRYCZNE I RĘCZNE, SUWNICE, DŹWIGARKI WSZELKIEGO RODZAJU, LEWARY, WIELOKRĄŻKI LINOWE, ŁAŃCUCHY, PODNOŚNIKI DLA RZEŹNI I T. P.

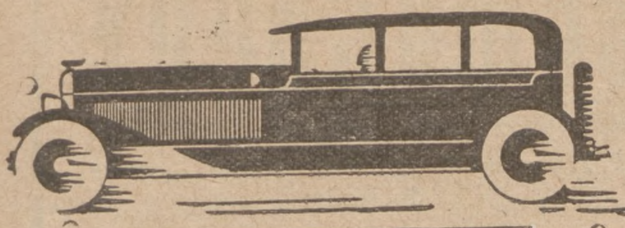
wykonywa jako specjalność:

Warszawska Fabryka Maszyn Windowych „SIŁA"

Istnieje od 1894 r.

Warszawa, ul. Chłodna 5 - Telefon 47-78

7349

Dział Samochodowy

Dominujące zagadnienia rozwoju automobilizmu

Sprawa bezpieczeństwa szybkości i zużycia benzyny. — Zasadnicze zmiany w budowie samochodów. Samochód i samolot jako wzajemne uzupełnienie konkurencyjne.

Niesłychany rozwój automobilizmu wysunął na czoło zagadnień z nim związanych kwestję bezpieczeństwa, szybkości i zużycie benzyny

Rezultaty, osiągane dzisiaj są niczem w porównaniu z tem, czego możemy się spodziewać na podstawie dotychczasowego rozwoju techniki.

Ludzie, którzy specjalnie zajmują się analizą tego wszystkiego, co zrobiono w dziedzinie udoskonalenia samochodu, wyrażają opinję opartą na długoletnim doświadczeniu, że za lat 10 będziemy jezdzili zupełnie pewnie i bezpiecznie z szybkością 160 km. na godzinę. Samochód zdolny do rozwijania takich szybkości, będzie ważył do 1000 kg zużywając około 4 litrów benzyny na 100 kilometrów. Zaznaczyć należy, że koszt takiego wozu nie będzie przekraczał 1000 dolarów.

Rozwój techniki zapowiada rewelacyjne zmiany w dotychczasowych pojęciach automobilowych. Przedewszystkiem nastąpi poważna zmiana w wadze samochodów. Ciężkie konstrukcje któremi chwaliliśmy się od roku 1920 dawno przestały być momentem atrakcyjnym, przeciwnie dziś przy sprzedaży podkreśla się, jako ważną zaletę wozu jego lekkość Zasadę tę przyjął automobilizm od lotnictwa, za wzorem którego zaczął również stosować przy konstrukcjach metalowych aluminjum, linit oraz inwar.

Obecnie General Motors prowadzi specjalne studja nad wynalezieniem nowego metalu, który będzie 15 razy silniejszy od niklowanej stali, a 3 razy lżejszy od aluminjum Przy zastosowaniu tego nowego metalu silnik o mocy 50 HP. ważyłby zaledwie 90 kg.

Dalszym krokiem poza zmniejszeniem wagi będzie ulepszenie karburatora, pozwalające na tak wielkie wyzyskanie benzyny, że można będzie osiągnąć dwa razy większą szybkość przeciętną niż obecnie, przy minimalnem zużyciu materjałów pędnych.

Wreszcie ostatniemi ulepszeniami będą zmiany w mechanizmie kierowniczym Za lat 10 będziemy się doskonale obywać bez niezbędnego dziś lewarka skrzynki biegów. Zmiana biegów, hamowanie i prawdopodobnie kierowanie wozem będzie się odbywało zapomocą elektryczności.

Omówiwszy ogólnie zagadnienia techniczne samochodu przyszłości, musimy wspomnieć o karoserji, której kształt będzie zmierzał do stawiania jak najmniejszego oporu powietrzu. Rysunek karoserji będzie więc również jednym z czynników zwiększonej szybkości

W tej dziedzinie automobilizm również zapożyczył jedne szczegóły od lotnictwa, jednak nie należy przypuszczać, żeby samochód i samolot był dla siebie w przyszłości konkurencją. Przeciwnie oba te najszybsze środki lokomocji będą stanowiły jak najściślejsze swe uzupełnienie dzięki któremu ludzkość już w bardzo niedługim czasie będzie się przenosiła z miejsca na miejsce z iście błyskawiczną szybkością.

Garaże samochodowe
pod strategicznym kątem widzenia

Nadzwyczaj szybki rozwój automobilizmu a zwłaszcza budowa specjalnych dróg samochodowych wysunęły jako jedno z ważnych zagadnień komunikacji samochodowej budowę gęstej sieci garaży wzdłuż najważniejszych arteryj komunikacyjnych.

Ciekawy artykuł na powyższy temat znajdujemy w „Nowościach technicznych", gdzie w artykule p. t. „Garaże międzymiastowe i ich znaczenie wojenne" omawia autor dość obszernie zagadnienie rozmieszczenia garaży samochodowych pod kątem widzenia strategii wojennej.

Otóż jak z treści wspomnianego artykułu wynika wykazała zachodnio europejska praktyka że niewielkie garaże rozmieszczać należy w odległości ok. 250 mtr. od siebie, maskując je na wypadek wojny ogrodami. Jeżeli chodzi o względy wojenne, to sieć takich garaży musi być przygotowana zawczasu na tych drogach, które mieć będą ewent. znaczenie strategiczne. Niezawsze można zgóry przewidzieć wszystkie kierunki dróg, jakie będą miały takie znaczenie w razie wojny, dlatego ważna jest możność szybkiej budowy bardzo wielkiej liczby garaży na linji, którą w danej chwili przeznacza się na drogę ruchu wojsk, albo też możność szybkiego przenoszenia istniejących już garaży z jednych traktów na drugie.

Z dalszej treści tego nadzwyczaj ciekawego artykułu wynika że zagadnienie to zostało już dawno należycie ocenione w Niemczech, a nawet znalazło już właściwe rozwiązanie, albowiem budowane są tam w dużej ilości garaże małe na drogach międzymiastowych.

Są to budynki typów **znormalizowanych**, wykonywane **sposobem fabrycznym**, masowo. Jako ich zalety, wymienić należy przedewszystkiem taniość: są one o wiele tańsze niż murowane i betonowe aczkolwiek są nieco droższe niż wykonywane z blachy falistej. Drugą zaletą jest łatwość rozbiórki i ponownego montażu łatwość przenoszenia z miejsca na miejsce.

Dla poparcia tego faktu nadmienia autor artykułu że w czasopiśmie niemieckiem „Motor" (w styczniu 1928 r.) opisano 2 przyjęte w Niemczech typy takich budowli nazywając je: 1) Blockhaus i 2) Tafelhaus. Obydwa typy odznaczają się łatwością budowy i przenoszenia w postaci gotowych budynkow z miejsca na miejsce; poza tem garaż taki łatwo rozbudować powiększając go o część bliźniaczą Na tle uwag powyższych i ustroju tych garaży, można przypuszczać, że budowlom tym nadaje się znaczenie wojenne.

Mając bowiem w kraju dużą ilość takich garaży oraz zakłady przemysłowe, zajmujące się ich masowem wytwarzaniem z elementów znormalizowanych, można w razie wojny b. szybko wyposażyć w nie dowolną drogę, która będzie przez władze wojskowe przeznaczona do masowego transportu samochodowego.

Próba przenoszenia gotowego garażu tego rodzaju na inne miejsce została dokonana przed paru laty zupełnie pomyślnie przez jedną z prowincjonalnych urzędów pocztowych (Bamberg).

Celem zamaskowania tych garaży, nadano im wygląd dość estetycznych domków ogrodniczych tonących w zieleni Garaże takie na 2—4 samochody, umieszczone w parku nie zdradzają na pierwszy rzut oka swego przeznaczenia

Budynki takie nie są oczywiście, ogniotrwałe; można więc je spalić np. bombami rzucanemi z samolotów; jednak możliwą ochronę ich od zapalenia tworzy wyprawa ścian specjalnym środkiem p. n. „Signit", który czyni ściany trudnozapalnemi. Małe okna i dobra wentylacja czyni je bezpiecznemi w stosunku do gazów trujących. Drobne zaś i mocno osadzone szybki nie powypadają w razie pobliskiego wybuchu bomby.

Jak widzimy z powyższego, doniosłe zagadnienia rozbudowy sieci małych garaży zostało już przez naszego sąsiada zachodniego rozwiązane Ponieważ stanowi ono ważny czynnik rozwoju automobilizmu, a bez tego nie do pomyślenia jest współczesne tempo życia, zaś łączy się z niem kwestja pogotowia wojennego,— warto nań zwrócić większą uwagę.

O konieczności zrozumienia idei ubezpieczenia samochodu jako dźwigni w rozwoju automobilizmu

W zaraniu rozwoju samochodowego w Polsce, zajęły Towarzystwa Ubezpieczeniowe stanowisko wyczekujące, albowiem nie posiadając w tej dziedzinie danych statystycznych nie mogły przyjmować do asekuracji wozów samochodowych

Sprawę tę omawia na swych łamach „Motor" w artykule p. t. »Asekuracja i automobilizm w Polsce« z którego wynika że nawet obecnie, kiedy samochód zaczyna być coraz bardziej popularnym środkiem komunikacyjnym w Polsce, stawki ubezpieczeniowe są w Polsce o wiele większe aniżeli w innych krajach Europy.

Fakt ten tłumaczą Towarzystwa Asekuracyjne istnieniem różnych czynników, do których między innemi zaliczyć należy niską inteligencję szoferów, niedość ostrą kontrolę ruchu przez władzę administracyjne, wysokim kosztem naprawy w wypadku drobnego uszkodzenia i wreszcie stosunkowo małą ilością wozów ubezpieczonych.

Nie ulega jednak wątpliwości że z chwilą coraz większego nasycenia rynku samochodowego w Polsce, Tow. Ubezpieczeń staną się czynnikiem wielce dodatnim w rozwoju tego najbardziej nowoczesnego środka komunikacji.

Z dalszej treści artykułu wynika że konieczną jest współpraca ogółu czynników zainteresowanych, a więc producenta, sprzedawcy i Towarzystwa Ubezpieczeniowego. Producent powinien przez wyrabianie wozów o wysokiej jakości zmniejszyć do minimum możliwości niebezpieczeństwa w zakresie działania mechanizmu, równocześnie zaś kontrolować sieć stacyj obsługi, utrzymywanych przez swoich upoważnionych zastępców, gdzie naprawy dokonywanoby w sposób fachowy, a jednocześnie możliwie niekosztowny; sprzedawca — przez udzielenie szybkiej i rzetelnej obsługi klienteli a równocześnie przez popularyzowanie idei ubezpieczeniowej. Co więcej, sprzedawca powinien starać się, aby kupujący na raty ubezpieczali swe samochody. Towarzystwa ubezpieczeniowe winny w ten sposob zorganizować swą działalność, by zmniejszenie stawek przyczyniło się do spopularyzowania idei ubezpieczeniowej; winny szybko i sprawnie dokonać oszacowania szkody, a na-

stępnie bez ociągania się wypłacać należne i przyznane odszkodowanie.

Widzimy więc z powyższego, że ubezpieczenie odgrywa wielką rolę w rozwoju automobilizmu Koniecznę jest jednakże, by wszystkie czynniki, jakie na ten rozwój składają się, ściśle ze sobą współpracowały dla wspólnej idei.

W obecnej fazie stanowisko, jakie automobiliści polscy zajmują wobec idei ubezpieczenia, nie przedstawia się jednolicie w całej Polsce. Na terenie województw zachodnich zrozumiano już dawno potrzebę ubezpieczenia samochodów i niema specjalnych wysiłków, by ideę tą tam spopularyzować. Inaczej sprawa przedstawia się w byłem Królestwie Kongresowem, w województwach południowych i wschodnich. Potrzeba wielu wysiłków ze strony wszystkich zainteresowanych czynników, by nauczyć i przekonać nabywcę samochodu o konieczności ubezpieczenia wozu.

Jeżeli zdołamy osiągnąć powszechne zrozumienie idei ubezpieczenia wówczas i u nas idea ta stanie się poważną dźwignią w rozwoju automobilizmu.

Eksploatacja większych autobusów

Zwykle na wiosnę rozpoczyna się sezon katastrof autobusowych. Rozmyte drogi, śliskie jezdnie przyczyniają się do powiększenia liczby katastrof, które nie jednokrotnie kończą się tragicznie. Województwa mają w dniach najbliższych rozpocząć lustrację autobusów, wycofywać autobusy, które nie będą odpowiadały wymogom technicznym, gwarantującym bezpieczeństwo podróży. Przedewszystkiem wycofane będą autobusy przerobione ze zwykłych wozów ciężarowych posiadające słabe karoserje, zbyt słabe podwozia i zrujnowane motory.

Dotychczasowa praktyka wykazała, że międzymiastowe autobusy mniejszych rozmiarów, obliczone na mniejszą ilość osób, nie wykazują dostatecznej wytrzymałości przy kursowaniu na naszych drogach prędzej się zużywają i eksploatacja ich jest o wiele droższa od autobusów większych, tem bardziej, że publiczność chętniej korzysta z większych maszyn, jako wygodniejszych.

Z drugiej strony, ze względu na to, że mniejsze autobusy bywają w gorszym stanie technicznym, uwaga władz kontroli technicznej jest na nie szczególnie zwrócona.

KRONIKA SAMOCHODOWA

NOWY PROJEKT PODATKU OD POJAZDÓW MECHANICZNYCH

Ministerstwo Robót Publicznych opracowało w roku ubiegłem projekt specjalnego podatku od pojazdów mechanicznych (samochodów) i zwykłych, z którego wpływy miały być przeznaczone na budowę i naprawę dróg w państwie.

Projekt ten przed wniesieniem do Sejmu, postanowiono zmienić. Prace nad zmianą jego są w pełnym toku i wkrótce będą ukończone. Po ukończeniu tych prac, projekt wniesiony będzie do Rady Ministrów, a następnie do Sejmu.

W związku z powyższem dowiadujemy się że dawniejszy projekt został gruntownie przerobiony i w nowem opracowaniu oparty będzie na nowych zasadach.

SKREŚLENIE WYDATKÓW NA LINJE AUTOBUSOWE MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

W budżecie Ministra Komunikacji na rok 1930-31 przewidziana była suma zgórą miljona złotych na uruchomienie tytułem próby kilku własnych linij autobusowych dla obsługi niektórych miejscowości, pozbawionych dogodnych środków komunikacji. Ponieważ koleje polskie posiadają olbrzymie potrzeby inwestycyjne, niewspółmierne do środków finansowych przeto wydatki, które nie są konieczne, a które mogą być odsunięte na dalszy plan, musiały być skreślone. Jedną z takich pozycyj są kredyty na uruchomienie linij autobusowych.

Narazie w tym kierunku Ministerstwo Komunikacji w przyszłym roku budżetowym nie przedsięweźmie żadnych kroków. Własne linje autobusowe Ministerstwo zamierza uruchomić w następnym roku budżetowym.

PROJEKT MIĘDZYNARODOWEGO TRYPTYKU SAMOCHODOWEGO

Liga Narodów wyłoniła specjalną komisję dla spraw podatkowo-celnych w odniesieniu do samochodów, przebywających w granicach obcych państw. Komisja przygotowała obecnie projekt międzynarodowego tryptyku samochodowego. Na podstawie tego tryptyku byłby dozwolony pobyt automobilu w obcym kraju przez dni 90 bez konieczności opłacania cła (choćby warunkowo), ani uiszczania innych pobieranych dotychczas w różnych wysokościach w różnych krajach opłat.

O FABRYKĘ FORDA W POLSCE

P. Karol Sovenza, naczelny dyrektor Ford Motor Co, który niedawno odwiedził Polskę i zwiedził Warszawę i większe miasta, szukając odpowiedniego miejsca na fabrykę, powrócił już do Ameryki. Jak donosi „Fordzista" rozmiary fabryki i zakres pracy mają być tego rodzaju, aby można było wyprodukować dziennie conajmniej 50 samochodów i więcej w miarę zapotrzebowania.

ANALOGJA PRZEMYSŁÓW SAMOCHODOWYCH

Dziwna analogja zachodzi między francuskim i angielskim przemysłem samochodowym. Citroën rozpoczął budowę swych samochodów po wojnie i w tym samym prawie czasie samochody Morris zaczęły się masowo ukazywać na rynkach światowych. Francuski koncern Renault jest prawie tak stary, jak sam przemysł samochodowy i to samo można powiedzieć o angielskiej wytwórni Austin. W ten sposób na czele produkcji automobilowej po obu stronach kanału stoi jedna nowa wytwórnia i jedna stara. Mało ludzi zdają sobie sprawę z tego, co się dzieje na Zachodzie Europy. Cyfry, odnoszące się do przewidzianej produkcji Citroëna, zadziwiły wielu automobilistów, interesujących się światowym przemysłem samochodowym. Fakt ten można łatwiej zrozumieć, jeśli sobie uprzytomnimy, że cały przemysł samochodowy we Francji został w krótkim czasie zmonopolizowany przez bardzo ograniczoną liczbę koncernów, z których dwa lub trzy produkują 75% całkowitej produkcji francuskiej, kilka mniejszych wytwórni wyrabia około 10.000 samochodów rocznie, resztę zaś produkują małe fabryczki, nie mogące się z temi koncernami wogóle porównywać. Prawdopodobnie drugie miejsce po Citroënie zajmuje we Francji koncern Renault, który, swoją drogą, produkuje jeszcze inne objekty nietylko samochody nie wyłączając nawet lokomotyw.

ZNIESIENIE FORMALNOŚCI GRANICZNYCH PRZY WJEŹDZIE AUTOMOBILÓW DO SZWAJCARJI

Z wiosną br,, przy wjeździe do Szwajcarji nie będzie wymagany tryptyk automobilowy. Wystarczy wykupienie na granicy t. zw. przepustki granicznej za opłatą 2 fr. szw. Odpadną wobec tego uciążliwe formalności celne, związane z przekroczeniem granicy.

W przyszłości nie będzie wymagane także międzynarodowe świadectwo drogowe, wystarczy świadectwo jazdy wydane w kraju z którego samochód pochodzi. Byłoby bardzo pożądane, aby ten krok Szwajcarji był początkiem przywrócenia stanu rzeczy przedwojennego — zniesienia wszelkich niepotrzebnych a dokuczliwych formalności granicznych w międzynarodowym ruchu automobilowym.

Z szerokiego świata

Jak podaje Biuro Informacyjne General Motors, inżynierowie angielscy i belgijscy, pragnący przyspieszyć budowę dróg na dziewiczych obszarach Afryki, demonstrują samochody władcom plemion murzyńskich. Po takiej demonstracji każdy kacyk, spragniony szybkiej jazdy, udziela pomocy przy budowie dróg.

*

Dorocznym zwyczajem dnia 24 grudnia r. ub., o godz. 1 po poł., w fabryce Gen. Motors w Polsce, przy ul. Wolskiej 103, odbyła się „Choinka" dla dzieci robotników fabrycznych, zorganizowana przez Komitet Pań, z p. dyrektorową Witoldową Pawłowską na czele. W uroczystym i miłym nastroju spędzono parę godzin, podczas których przeszło 100 dzieci otrzymało upominki gwiadzkowe. Dziatwa otrzymała cukierki, bakalje, słodycze, oraz różne zabawki.

Pięknie ubrane drzewko i rozbawioną dziatwę uwieczniono na kliszy fotograficznej.

*

Jak podaje Biuro Inform. General Motors, rząd w Hong-Kongu projektuje połączenie tej wyspy z lądem zapomocą tunelu, w rodzaju tego, który łączy wyspę Manhattan z New Jersey.

*

Największy samochód świata został zbudowany w Niemczech. Długość jego wynosi 1258 stóp, szerokość 45. Obwód koła mierzy 40 stóp. Wóz ten zbudowano z przeznaczeniem do podróży przez tereny pustynne. Nośność jego jest obliczona na 150 pasażerów i 200 ton ładunku.

*

W niedługim czasie Londyn otrzyma do użytku podziemne miejsce postoju na przeszło 200 samochodów. Ten podziemny „garaż" będzie się mieścił pod Leicester Square, jedną z najruchliwszych ulic Londynu.

*

Psychotechniczny Instytut w Kopenhadze przystąpił do zbadania, jakie skutki wywiera alkohol na kierowców samochodowych.

Dwieście osób poddano dość ciekawym doświadczeniom; pierwsza próba polega na tem, że badany szofer wypija trzy butelki piwa, a następnie objeżdża koło ze swą maszyną.

Przy drugiej próbie szofer otrzymuje dwa kieliszki wódki; przy trzeciej zaś, butelkę piwa, kieliszek wódki i kieliszek likieru; spożywa przytem trzy tartinki.

Po zbadaniu w ten sposób wszystkich dwustu szoferów, kierownicy Instytutu mają wypowiedzieć swe opinje.

Kryty rower

Samochodowa karoserja o kształtach aerodynamicznych, przystosowana do zwykłego roweru

Klasyczny rower przestaje się podobać ludziom, mimo, że posiada rzeczy nieocenionych zalet. Aby wprowadzić w tej dziedzinie jakąś nowość, nie zmieniając zasadniczych cech klasycznej maszyny, zdecydowało się pewne francuskie przedsiębiorstwo na skonstruowanie modelu roweru z samochodową karoserją w kształcie łodzi z lekkim nadsuwanym daszkiem. Ten nowy rower ma posiadać następujące zalety: łatwiej posuwać się w czasie wiatru z powodu aerodynamicznie prawidłowych kształtów, ochronić jeźdzca od niepogody i błota, umożliwiać wygodne zabieranie różnego bagażu i wreszcie zwiększać bezpieczeństwo jazdy z powodu lepszej widoczności takiego „krytego“ roweru oraz pewnej ochrony, udzielanej przez mocne ściany aluminjowej łodzi. Aby umożliwić wygodne wsiadanie i wysiadanie, nowy rower ma być zaopatrzony w dwa małe pomocnicze kółka, które mogłyby się jednym ruchem opuszczać na jezdnię lub też odpowiednio wysoko unosić.

Czy ten nowy „rower-samochód“ okaże się rzeczywiście praktycznym i czy on spodoba się szerszym warstwom rowerzystów wykaże przyszłość

Dziecięce rowery z małą przyczepką

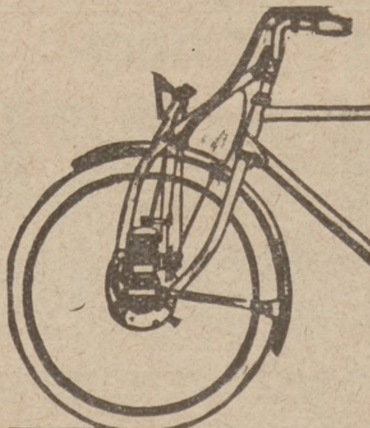
Wiemy dobrze, że istnieje cały poważny przemysł zajmujący się budową specjalnych rowerów trzykołowych dla dzieci, jednak nie interesujemy się bliżej temi sprawami, gdyż się nam wydaje, że jeżeli jakiś malec jest zadowolony ze swego niepraktycznego trycykla, to już wszystko dobrze.

Czy też w rzeczywistości tak stoją sprawy?

Rozumie się, że nie, gdyż dziecięce trycykle posiadają cały szereg wszystkim znanych wad, spowodowanych ich niecelową konstrukcją, dzięki której niema nawet mowy o tem aby silny, dobrze rozwinięty chłopak mógł z nich jakoś więcej celowo korzystać Rozumie się, że poza innemi wadami trycykli, najważniejszą jest ich wywrotność, przysparzająca naszym milusińskim nie jednego guza. Czy nie dałoby się tego jakoś uniknąć? I owszem nawet bardzo łatwo i bez konieczności specjalnego podrażania całej konstrukcji Wystarczy zamiast „normalnego“ trycykla o wadliwem rozkładzie ciężarów zbudować rower 2-kołowy (tak samo prosty i tani jak trycykl dziecięcy) i dołączyć do niego małą przyczepkę. Jeżeli pracę tą wykonamy umiejętnie i dobrze ustosunkujemy wagę i wielkość poszczególnych części, otrzymamy zgrabny rower z przyczepką, który od starego trycykla będzie różnił się znacznie mniejszą wywrotnością i znacznie lżejszym chodem.

Możeby nasze fabryki rowerów zainteresowały się budową takich rowerów dziecięcych, gdyż rozpoczęcie tej pracy nie powinno spowodować specjalnie dużych wydatków inwestycyjnych, a przy celowem przeprowadzeniu sprawy może przyczynić się do poważnego zwiększenia obrotu.

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Racjonalne oświetlenie najlepszą i najtańszą reklamą

Stowarzyszenie „Organizacja Gospodarki Świetlnej" rozwija coraz bardziej swoją działalność. Posiadając wyszkolonych zagranicą fachowców, przeprowadza od szeregu miesięcy bezpłatne wykłady dla instalatorów i odczyty dla kupiectwa, dając wskazówki racjonalnego oświetlenia okien wystawowych. Publikując szereg artykułów wybitnych w tej dziedzinie fachowców, skierowuje specjalną uwagę na rolę racjonalnego oświetlenia witryn i wystaw sklepowych. Za „Tygodn. Handl." zamieszczamy poniżej jeden z publikowanych artykułów.

Znaczenie pięknie i celowo urządzonych wystaw sklepowych zostało już należycie w Polsce zrozumiane, o czem świadczą coraz liczniejsze konkursy, na projekty takich wystaw urządzane przez rozmaite organizacje. Prawda odwieczna, że światło przyciąga i jako takie stanowi główny środek reklamy kupieckiej, przenika zwolna do świadomości współczesnego kupca. Jednak, jak jeszcze niepewnie i słabo włada on tą potężną bronią, którą mu do ręki daje dzisiejsza technika oświetleniowa! Już w zastosowaniu światła słonecznego w oknach wystawowych większości naszych nawet pierwszorzędnych magazynów, spotykamy często bardzo poważne błędy. Cóż dopiero mówić o racjonalnem stosowaniu sztucznego światła, o zagadnieniu bardziej złożonem, wymagającem gruntownego technicznego opracowania i gospodarczej kalkulacji. Nie dziw więc, że nawet wielkie miasta europejskie pod względem oświetlenia wystaw sklepowych nie zdołały jeszcze stanąć na wysokości współczesnych wymagań techniki i gospodarki oświetleniowej. Przeprowadzona w r. 1926 statystyka w szeregu większych miast Anglji wykazała zaledwie od 5 do 15 proc. (w zależności od gałęzi handlu) wystaw sklepowych, oświetlonych bez zarzutu; w Berlinie na 4144 okna wystawowe, poddane badaniu w r. 1927, zaledwie 6,7 proc. posiadało bardzo dobre oświetlenie; w Pradze Czeskiej w tym roku na 146 badanych magazynów, tylko 3 proc. mogło się poszczycić względnie dobrem oświetleniem.

Jeżeli jednak tak często spotykamy jeszcze wadliwe i niedostateczne oświetlenie wystaw sklepowych, to przyczyny tego zjawiska nie należy doszukiwać się wyłącznie w niechęci, lub w źle zrozumianej oszczędności właścicieli magazynów, ale głównie w braku zorganizowanej i gospodarczo umotywowanej podniety, jaką stanowi systematyczna propaganda oświetlenia. Na zachodzie poczyniono na tem polu, olbrzymie postępy.

Konsument światła elektrycznego, a tylko takie światło posiada dla celów współczesnego oświetlenia decydujące znaczenie, musi płacić za prąd zużyty na ten cel, a więc ma prawo i obowiązek otrzymywać za to maksimum korzyści. Jeżeli więc właściciel magazynu przy pomocy istniejących obecnie środków technicznych, zasięgnąwszy przytem porady doświadczonego fachowca, potrafi wyzyskać należycie energję elektryczną, przeznaczoną na cele oświetlenia, korzyści stąd płynące, opłacą mu sowicie poniesione koszty. Dane, zebrane drogą odpowiednich doświadczeń, przeprowadzonych w Ameryce, Anglji i w Niemczech, dowodzą, jak udoskonalenie, względnie wzmożenie oświetlenia wystaw sklepowych znakomicie wpływa na zwiększenie obrotów.

W jednym naprzykład z magazynów w Chicago zastosowano tytułem próby system kolejnej zmiany natężenia oświetlenia w ten sposób, że jednego dnia oświetlenie pozostawało takiem, jakie dotychczas w tym magazynie istniało, nazajutrz jednak zwiększano je trzykrotnie, aby następnego dnia powrócić znów do dawnej normy. W trakcie przeprowadzania tego doświadczenia, liczono skrupulatnie ilość osób wchodzących do magazynu i w końcu dnia zestawiano stosunek, jaki zachodził między ilością wchodzących, a ilością osób, które rzeczywiście dokonały zakupów. Następnie obliczano, ile w danym dniu wypada średniej wartości dokonanych zakupów na jednego klienta. Wyniki cyfrowe okazały się bardzo zachęcające, wyka-

zały mianowicie, że udoskonalenie i wzmożenie oświetlenia, wywołało wzrost średniej wartości jednego zakupu o 29 proc. Równocześnie stwierdzono, że stosunek między ilością osób wchodzących do magazynu i ilością osób, które rzeczywiście dokonały zakupów podczas wzmożonego oświetlenia, wzrósł na korzyść tych ostatnich o 12 proc. Należy przytem dodać, że w czasie trwania powyższego doświadczenia, zewnętrzne warunki atmosferyczne, mające, jak wiadomo, znaczny wpływ na frekwencję magazynów, były mniej więcej jednakowe, a zatem wyniki spostrzeżeń można uważać za miarodajne. Poza tem w okresie prób nie czyniono żadnych usiłowań w rodzaju reklam, ogłoszeń itp., aby specjalnie pobudzić zainteresowanie publiczności. Stąd oczywisty wniosek, że ulepszone oświetlenie samo przez się nietylko wpłynęło dodatnio na zwiększenie obrotu absolutnego i średniej wartości zakupów, czynionych przez jednego klienta, ale przedewszystkiem skłoniło większą ilość przechodniów, zatrzymających się przed wystawą, do poczynienia zakupów.

(Dokończenie nastąpi.)

Rozwój zastosowania szyldów elektrycznych

Szyldy elektryczne, ogłaszające rozmaite artykuły, a szczególniej szyldy teatrów filmowych, mają coraz większe powodzenie. Zauważyć się to daje szczególniej w wielkich miastach, gdzie szyldy te dochodzą nieraz do olbrzymich rozmiarów i pokrywają swojemi napisami całe domy. Niektóre z nich są bardzo kosztowne, tak w samej swojej budowie, jak i w utrzymaniu i koszt takiego szyldu dochodzi często do sumy stu tysięcy dolarów.

Jako charakterystyczne, zaznaczyć należy, że przy Broadway w New Jorku znajduje się dom prawie zupełnie zrujnowany, a jednak szyld elektryczny na nim umieszczony przynosi właścicielowi około dol. 30.000 c.,ystego rocznego dochodu, po opłaceniu wszystkich podatków i należytości miejskich.

KRONIKA ELEKTROTECHNICZNA

URUCHOMIENIE TURBOGENERATORA O MOCY 208.000 KW.

W dn. 22 października uruchomiono położoną nad jeziorem Michigan elektrownię State Line Generating Co., posiadającą turbogenerator o mocy 208.000 kW. łącznie z wzbudnicami. Po całkowitem ukończeniu budowy elektrownia ma wytwarzać 1 miljon kW. Elektrownia posiada narazie sześć kotłów jednakowej konstrukcji Babcock & Wilcox, opalanych pyłem węglowym, o wydajności pary 204 t/h. Prężność pary wynosi 45,5 at, temperatura przegrzania 400°. Całkowity rozchód ciepła ma wynosić 3380 Kal/kWh i spółczynnik sprawności kotłów ma być 85 proc. Zbudowane przez General Electric Co urządzenie zawiera jedną turbinę wysokopr. o mocy 76.000 kW oraz dwie turbiny niskopr., zasilane parą odlotową z turbiny wysokoprężnej o prężności 8,1 ata. Każda z turbin niskoprężnych napędza prądnicę o mocy 4.000 kW. Liczba obrotów każdej z tych trzech jednostek turbinowych wynosi 1800 obr./min. Przed wejściem do turbin niskoprężnych para odlotowa z turbiny wysokoprężnej zostaje przegrzana ponownie przy pomocy świeżej pary do 260°. Każdą turbinę niskoprężną obsługują cztery skraplacze powierzchniowe, po 2400 m². (Power, t. 29, (1929), str. 670).

Postępy w elektrotechnice

NOWE SPOSOBY ZABEZPIECZENIA LICZNIKÓW.

W Anglji do zamykania liczników, zamiast dotychczas ogólnie stosowanych plomb, wprowadzono kłódki. W celu zabezpieczenia elektrowni od nadużyć, kłódka taka ma otwór do zamka, zakryty kartką kolorowego papieru z numerem; usunięcie jej bez otworzenia samej kłódki jest niemożliwe. Otwierając kłódkę kluczykiem, wytryszkiem czy jakiemkolwiek wogóle narzędziem, trzeba przebić kartkę. Stwierdzenie przebicia kartki przez personel, sprawdzający liczniki, pozwala ustalić, czy było dobieranie się do wnętrza licznika, czy przynajmniej były próby w tym kierunku robione.

Nowe horyzonty rozwoju
przemysłu radjotechnicznego w Polsce

Nasz przemysł radjotechniczny rozwijał się etapami. Pierwszy etap obejmował okres od chwili powstania pierwszego zainteresowania się radjem wśród szerokich rzesz radjoamatorów do momentu stworzenia specjalnej ustawy i zapoczątkowania budowy naszej sieci stacyj nadawczych. Drugi okres rozpoczął się wykończeniem sieci broadcastingowej z chwilą, kiedy liczba radjoamatorów zaczęła gwałtownie wzrastać. Okres ten trwał stosunkowo niedługo, gdyż wkrótce doszliśmy do pozornego nasycenia, tak, że nie nabywano już więcej tanich aparatów dedektorowych, a uprzednio zainstalowane aparaty lampowe ulegały tylko stopniowo różnym zmianom i drobnym udoskonaleniom. Tak samo zakończył się okres gwałtownego zainteresowania się własnoręcznem montowaniem aparatów, gdyż więcej doświadczeni radjoamatorzy zamienili się z eksperymentatorów w prawdziwych chałupników, stwarzających nawet poważną konkurencję całemu szeregowi zakładów, pracujących przy pomocy sił najemnych i ponoszących wszelkie z tem związane koszty.

Z tą właśnie chwilą daje się zauważyć w przemyśle radjotechnicznym pewien rodzaj stagnacji i pogorszenia konjunktury. Nie bez wpływu pozostało tu też pogorszenie się naszego położenia ekonomicznego, co zmusiło większość obywateli do zredukowania swoich wydatków do minimum.

Trzeci okres tak zw. stagnacji trwa do dziś. Mimo, że istnieją u nas w Polsce solidne wytwórnie, mimo, że przemysł nasz myśli nawet o eksporcie, z powodu małego zapotrzebowania wewnątrz kraju i ciężkich warunków płatniczych na naszym rynku, nie jesteśmy obecnie w stanie w dostatecznej mierze zracjonizować wytwórczości, do czego konieczną jest stosunkowo duża i zorganizowana na wzór masowy, produkcja.
Gdyby stan ten miał trwać dłużej, prawdopodobnie w naszym przemyśle radjotechnicznym nastąpiłyby poważne zmiany i dalsze wysortowanie mniej zamożnych i gorzej zaprowadzonych wytwórni.

Na szczęście do tego nie dojdzie, gdyż towarzystwo „Polskie Radjo" zabrało się w ostatnim czasie do bardzo poważnego rozszerzania naszej sieci stacyj nadawczych, dzięki czemu należy mieć nadzieję, że za parę miesięcy cały szereg większych miast zostanie zaopatrzony we własne stacje, a Warszawa będzie miała nowego olbrzyma o mocy stu kilowatów, emisje którego będą słyszane na dedektorze w całej Polsce.

Z chwilą uruchomienia tych stacyj rozpocznie się czwarty okres rozwoju naszego przemysłu radjotechnicznego, gdyż mimo ciężkie warunki ekonomiczne, wielu obywateli zdecyduje się na nabycie tanich odbiorników dedektorowych lub też popularnych lampówek. Należy jednak pamiętać, że sama rozbudowa sieci stacyj nadawczych nie wystarczy jeszcze całkowicie, gdyż dla zwiększenia zbytu przyborów radjotechnicznych, trzeba jeszcze posiadać możność dostarczenia najszerszym masom tych właśnie rzeczy w dobrym gatunku i na dostępnych dla nich warunkach płatności. Jeżeli więc nasz przemysł radjotechniczny nie przygotuje się do tego czwartego okresu, część jego zostanie niewykorzystana przynajmniej przez wytwórnie krajowe, a za to fabryki zagraniczne, przygotowane specjalnie do pracy eksportowej, wyślą do Polski masę wyrobów swoich, obciążając nasz budżet na kilkadziesiąt miljonów złotych.

Należy przypuszczać, że mimo ciężkie warunki pracy, mimo trudności gotówkowe, nasze samodzielne wytwórnie powinny dziś już zacząć solidnie i rzetelnie przygotowywać się do zwiększenia obrotów przez odpowiednie nastawienie produkcji własnej, oraz przez rozszerzenie sieci przedstawicieli i odsprzedawców, którzy towar ten dostarczaliby na miejsca większego zbytu. Jeżeli rozbudowa sieci stacyj zastanie nas nieprzygotowanych, jeżeli znowu, podobnie jak w drugim okresie zaczniemy eksperymentować, a co najgorsze, będziemy nierzetelnie obsługiwali nowych nabywców, dostarczając im towar przestarzały lub bezwartościowy, narazimy się na poważne straty i zamiast polepszyć naszą sytuację, zmuszeni będziemy myśleć tylko o redukcji wytwórczości i o zwijaniu z takim nieraz trudem założonych placówek.

Komunikaty

PIERWSZY OGÓLNO-POLSKI ZJAZD KRÓTKOFALOWCÓW.

Prace obradującego przy Instytucie Radjotechnicznym Komitetu Organizacyjnego I. Ogólno-Polskiego Zjazdu Krótkofalowców, który odbędzie się jednocześnie z I Walnem Zgromadzeniem członków nowopowstającego Polskiego Związku Krótkofalowców (P. Z. K.), posuwają się pomyślnie naprzód.

Komitet Organizacyjny Zjazdu znalazł poparcie tak moralne, jak również materjalne i organizacyjne ze strony zainteresowanych Ministerstw, przedstawiciele których biorą czynny udział w pracach Komitetu wyłonionego z obradującej przy Instytucie Komisji dla fal krótkich.

Wielkie zainteresowanie Zjazdem i mającą być podczas Zjazdu wystawą sprzętu krótkofalowego wykazały polskie firmy radjotechniczne, z pośród których należy specjalnie wymienić Państwowe Zakłady Inżynierji, Państwową Wytwórnię Łączności oraz Polskie Zakłady Philipsa, które nietylko obiecały wziąć czynny udział w wystawie wyrabianego przez nich sprzętu krótkofalowego, lecz i okazały Komitetowi Organizacyjnemu daleko idącą pomoc materjalną.

Materjalna pomoc Instytucyj Państwowych i wyżej wspomnianych firm daje możność Komitetu okazać ze swej strony pomoc prowincjonalnym Klubom Krótkofalowym w zmniejszeniu ich wydatków na delegowanie na Zjazd swych przedstawicieli oraz zabezpieczyć uczestnikom Zjazdu tani pobyt w Warszawie.

Program Zjazdu, który w najbliższym czasie będzie opublikowany przewiduje, oprócz obrad, szereg odczytów oraz zwiedzenie placówek przemysłowych.

Zjazd odbędzie się prawdopodobnie na początku lutego roku przyszłego.

Komitet Organizacyjny Zjazdu przy Instytucie Radjotechnicznym.

NA DRODZE ROZWOJU EKSPORTU PRZEMYSŁU ELEKTROTECHNICZNEGO W POLSCE.

Przy Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych powstała w tych dniach komisja eksportowa, stanowiąca część składową sekcji wytwórców. Celem komisji będzie badanie możliwości i warunków eksportu przemysłu elektrotechnicznego przy posługiwaniu się materjałem, posiadanym przez P. I. E., inicjatywa i pomoc w organizowaniu wystaw prób i wzorów tego przemysłu, współpraca z polskiemi placówkami konsularnemi zagranicą, starania u władz państwowych w celu ułatwienia eksportu i zapewnienia mu dogodnych warunków rozwoju, a wreszcie propaganda i popularyzacja tych celów zapomocą artykułów, broszur i t. p.

Komisja narazie zajęła się opracowaniem planu swych przyszłych działań, poczem przedstawi go na najbliższym już posiedzeniu sekcji wytwórców. Jednocześnie zaś rozpoczęto rozsyłanie członkom związku ankiety, mającej na celu wyjaśnienie, jakie wyroby elektrotechniczne są obecnie najwięcej eksportowane.

NOWE WYDAWNICTWA

„TYDZIEŃ RADJOWY" NR. 3.

Najnowszy numer „Tygodnia Radjowego" (nr. 3) zawiera następujące artykuły: Krótkie fale w świetle cyfr; Na falach polskich; Lampa ekranowa a fale krótkie; Komunikacja krótkofalowa; Nadajnik krótkofalowy; Jak zostać krótkofalowcem; Kronika radjowa; Komunikaty; Dział przedsiębiorstw i dział rozrywek umysłowych. Numer zdobią liczne ilustracje. Cena pojedyńczego numeru 85 groszy. Abonament miesięczny 2.50 zł. Adres Redakcji i Administracji: Poznań, plac Wolności 11. Czytajcie, abonujcie i rozpowszechniajcie „Tydzień Radjowy".

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

„Luksus" maszyn rolniczych

(g) Prezes Seweryn Samulski, znany działacz społeczny i przemysłowiec, wydał nakładem Związku Obrony Przemysłu Polskiego w Poznaniu bardzo ciekawą broszurę, już dwa lata temu, p. t. „Kilka uwag o produkcji rolnej w Polsce". Przytoczone tam cyfry i fakty, odnoszące się do konieczności uprzemysłowienia naszej produkcji rolnej, są dziś bardziej aktualne niżeli kiedykolwiek, gdy kryzys rolniczy stał się poniekąd podstawą kryzysu całej gospodarki krajowej. By temu kryzysowi przeciwdziałać, trzeba jak najczęściej wskazywać na niezbędność współpracy rolnictwa z przemysłem, a zwłaszcza należy zwalczać nasz źle zrozumiany konserwatyzm w stosunku do maszyn rolniczych, które uważa się jeszcze dziś w pewnych sferach rolniczych za zbytek, taki jak np. trzymanie konia wyścigowego. Poza tem odstraszają niejednego od zakupu maszyn rolniczych niemałe koszty tego.

Wystarczy jednak przytoczyć zestawienie rentowności np. siewnika w gospodarstwie małem, 15-hektarowem, gdzie takiego siewnika w całości nawet nie można zużytkować, gdyż pracuje zaledkie 3—5 dni w przeciągu roku. Jeżeli na takiem gospodarstwie obsiewa się zbożami połowę gruntów t. j. 7.5 ha., to oszczędza się na samym wysiewie 450 kg. ziarna, a na wyższym plonie 1500 kg., razem 19½ kwintali zboża, licząc 1 kwintal po przeciętnej cenie zł. 25.—, otrzyma się oszczędność ca. zł. 480.— rocznie, t. j. że najdalej w 3—4 latach taki siewnik w zupełności się amortyzuje. Jeżeli siewnik taki zaś zakupi kilku włościan do spółki lub spółdzielnia rolnicza, to wypłacać go można już w pierwszym roku, a nawet może dać nodwyżkę już w pierwszym roku.

Powyższe o siewnikach stosować można z większym lub mniejszym efektem do wszystkich maszyn rolniczych. Wielką oszczędność plonu otrzymuje się np. przy używaniu żniwiarek i snopowiązarek. Wiadomem jest bowiem, że przy naszym sprzęcie t. j. kosach i sierpach, przynajmniej 5 proc. ziarna pozostaje w polu, — dalsze 5—10 proc. ziarna marnuje się, gdy z braku maszyn nie zdoła się zawczasu zboże skosić, które przedojrzewa, wysypując się z kłosów. Łatwo można się o tem przekonać, gdy na ścierniska spadnie obfity deszcz, a wtedy zielona ruń zboża stoi tam tak gęsto, jakby je kto zasiał.

Przyjmując tylko 10 procent strat tego rodzaju w zbiorach, to otrzymujemy przy np. 12 miljonach ton sprzętu polskiego cyfrę 1.200.000 ton zboża zmarnowanego.

Według znawcy rolniczego Dr. Siesa koszty zakupu kosiarki opłacają się przy 20 ha. łąki już jednorazowo, przez uniknięcie utraty zawartości białka w sianie o 1 proc., sprzątając je we właściwym czasie. Amortyzację i oprocentowanie tej maszyny pokrywa ten sam zysk już z 2 ha.

Szybkie suszenie siana zapomocą mechanicznych przetrząsaczy może zaoszczędzić do 40 proc. wartości siana, zaś oszczędność ziarna przy sprzątaniu snopowiązarkami wynosi 120 kg. na hektarze.

Przy młóceniu również dobremi maszynami można osiągnąć prawie całkowite uchwycenie zboża. Przy maszynach włościańskich strata ta wynosi około 3 procent w ziarnie, które zostaje w słomie lub rozpryskuje się dokoła. Szkody te jednak nie są tak wielkie, gdyż słomę spasa się bydłem, a rozpryśnięte zboże zwykle wybiera drób.

We większych majątkach, przy młocarniach mechanicznych i o całkowitem czyszczeniu, należy dbać o doskonały stan maszyn i troskliwą obsługę. Maszyny źle funkcjonujące dają wielkie straty przez zostawienie ziarna w słomie i rozrzucanie go.

Mniejsze rolnictwo ponosi poważne straty przez sprzedaż zboża źle czyszczonego i niesortowanego. Dlatego niezbędnem w każdem gospodarstwie jest dobry wiejnik sitowy.

Stan maszyn rolniczych i narzędzi w Polsce jest naogół gorszy niżeli przed 1914 r. Szybkiego postępu na tem polu nie można się spodziewać, jeżeli osłabione rolnictwo tylko z własnych oszczędności będzie pokrywało potrzebne inwestycje. Pomoc rządowa powinna rozpocząć tu swe działanie równolegle z kredytami, przeznaczonemi na meljoracje i sztuczne nawozy.

Powracając do przykładu siewnika, gdyby rząd dał spółdzielniom rolniczym lub gminom kredyt na zakup takich siewników, a przyjmiemy, że kredyt ten wynosiłby tylko 10 milj. złotych, które zamortyzują się przez 3 lata od następujących po zakupie żniw, to za te 10 miljonów złotych zbudujemy rocznie w naszych fabrykach około 6—7 tysięcy siewników, któremi obsiejemy 120.000 ha., licząc przeciętnie 20 ha. na jeden siewnik, a zwyżka zbiorów i oszczędność, przyjmując jak poprzednio wykazane 260 kg. z całego obszaru 120.000 ha., da nam 31.000 ton zboża rocznie, wartości 10.900.000 złotych.

Teoretycznie zatem wypada, że wyłożony na zakupno siewników pieniądz zwraca się już po pierwszych żniwach, zaś opłaty przyznane rolnikom na 3—4 lat dadzą im możność osiągniętą przez to nadwyżkę zużyć na inne zakupy jak ziarno, odzież lub robienie oszczędności.

Kontynuowanie kredytu, który zwraca się po 3—4 latach t. j. poświęcenie na tę akcję kredytów ogółem 30—40 milj. zł. stworzyłoby możność wyprodukowa-

nia corocznie 6—7 tysięcy siewników i uzyskanie w drugim roku 22 milj. zł. nadwyżki, w trzecim 33 milj. złotych, w czwartym 44 milj. zł. itd.

Jest to przykład teoretyczny. W praktyce jednak okaże się, że równocześnie trzeba kredytu na pługi, kultywatory itp., aby przygotować odpowiednio rolę dla siewnika, — jednak z drugiej strony trzeba przyjąć, że rolnik, widząc poważne rezultaty z tej akcji, będzie zużywał na zakup narzędzi i maszyn już swoje własne oszczędności i będzie starał się zakupić te maszyny na własną rękę. Budowa natomiast 6—7 tysięcy siewników da zarobek około 2.500 ludziom a egzystencję 10 tysiącom, wpłynie więc nader dodatnio na rozwój przemysłu i zmniejszenie bezrobocia.

*

Wszystko powyższe wskazuje dostatecznie na to, że maszyn rolniczych nie należy zaliczać do luksusu. Kultura rolnicza najwybitniej odbija się w zużyciu maszyn i narzędzi rolniczych w kraju. Niewiele pomoże meljoracja ani nawozy sztuczne, gdy rola nie będzie należycie uprawiona, a ziarno nie będzie wyborowe i prawidłowo zasiane, gdy się nie będzie zwalczać chwastów i roślinom nie da się odpowiednich warunków wegetacyjnych.

Uzyskanie dobrych rezultatów w rolnictwie możliwem jest tylko przy zastosowaniu odpowiednich i doborowych narzędzi i maszyn rolniczych, gdyż umożliwiają one nietylko podniesienie rezultatów żniw, ale bezpośrednio pozwalają na wielką oszczędność w ziarnie, tem, które się wysiewa i tem, które się sprząta.

Nie może być mowy o postępie rolniczym w kraju, gdzie maszyny rolnicze nie są w ogólnem użyciu, gdzie nie stosuje się najnowszych metod uprawy roli i nie idzie się za dość szybkim postępem na tem polu.

W Polsce po wojnie zastosowanie maszyn rolniczych cofnęło się zastraszająco. Podczas okresu wielkiej wojny rolnictwo wstrzymywało się z zakupami z powodu podrożenia produkcji przemysłowej, po wojnie zaś stało pod ciągłą reglamentacją cen, wskutek czego traciło na produkcji, aż wreszcie nie było w możności zakupić sobie najniezbędniejszych maszyn i narzędzi rolniczych.

Nasze wytwórnie maszyn rolniczych przez to zamykały swe warsztaty lub ograniczały produkcję nieraz do 20 proc., bo też zużycie maszyn rolniczych spadło nieprawdopodobnie, do 10 proc. normalnego zapotrzebowania. Fabryki maszyn rolniczych, zagrożone ruiną, nie mogły myśleć o żadnych ulepszeniach produkcji, czy wynalazkach lub nowych modelach, przypatrywały się tylko biernie szybkiemu postępowi na tem polu zagranicą.

Gospodarstwa rolne, nie uzupełniając swych maszyn, podlegających, jak wiadomo, szybkiemu zużyciu, pozostały wkrótce bez najniezbędniejszych maszyn i narzędzi rolniczych, zwłaszcza gospodarstwa o wysokiej kulturze, intensywnie pracujące, wskutek czego produkcja rolna ogromnie spadła.

Poza potrzebami bowiem meljoracji i nawozów sztucznych najważniejszem jest zagadnienie i potrzeba rozpowszechniania maszyn rolniczych. Ogół niedostatecznie zna jeszcze wysokie zalety siewu rzędowego naprzykład, bo gdyby je dobrze znał, napewno zapotrzebowanie siewników byłoby stokrotnie wyższe, niżeli dziś jest istotnie.

Dobry siewnik rzędowy oszczędza przedewszystkiem na wysiew 40—70 proc. ziarna, gdyż każde ziarno dostaje się w rolę, jest równo zagłębione, co przy siewie ręcznym jest niemożliwe, część ziarna pozostaje na wierzchu, część za głęboko zawleczona. Oszczędność z tego wynikającą wykazuje następujący przykład:

Siew ręczny wymaga 180—220 kg. ziarna na jeden ha., siew mechaniczny zaś 60—120 kg. na ha., zależnie od kultury gleby. Biorąc cyfrę najkorzystniejszą t. j. 120 kg., oszczędzamy jeszcze na zasiewie mechanicznym 60 kg. ziarna na 1 ha., czyli licząc po zł. 35.— za kwintal, zł. 21.—. Jeżeli zaś uprzytomnimy sobie, że powierzchnia obsiana pszenicą, żytem, jęczmieniem i owsem wynosi w Polsce 10 miljonów ha.,

a że zaledwie 30 proc. tej powierzchni obsiewa się siewnikami rzędowemi, a resztę ręcznie, to wypada, że na tych 7 milj. ha. ręcznie wysiewanych tracimy niepotrzebnie najlepszego bo wysiewnego zboża 420 milj. kg. czyli 420.000 ton, co w przeliczeniu na złote wynosi 147 milj. złotych, czyli olbrzymia suma, wyrzucana co rok za okno.

Nietylko przy siewie jednakże oszczędzamy siewnikami na ziarnie, ale też osiągamy zupełnie inne rezultaty żniw. Przez równe bowiem zagłębienie ziarna w glebie siew wschodzi równocześnie i dobrze się zakorzenia.

Do należytego rozwoju potrzebuje każda roślina, jak wiemy, światła, wilgoci i ciepła. Zeskorupiała powierzchnia ziemi, zwłaszcza przy glebach cięższych, nie dopuszcza właśnie tych cennych pierwiastków, od których zależy rozwój zboża. Spulchnianie roli przy zbożu w jego okresie wegetacyjnym możliwem zaś jest tylko przy użyciu siewników rzędowych. Wyniki przez to osiągane są wprost zdumiewające. I tak naprzykład: wydajność zboża przy użyciu siewnika rzędowego podnosi się przeciętnie o 200 kg. na 1 ha., — przy stosowaniu pielenia i spulchniania gleby wystarczy zasiew tylko 60 kg. na 1 ha., a wydajność podnosi się o dalsze 200 kg. na 1 ha. Wynika z tego, że podniesienie plonów — przy uwzględnieniu oszczędności na ziarnie — wynosi w pierwszym wypadku 320 kg., a w drugim 490 kg. na 1 ha., co przy ogólnej powierzchni obsianej zbożami w Polsce — odliczając już te 30 proc., które już dziś znajdują się w należytej uprawie — daje zwyżkę plonu 2,24 miljona ton, względnie 3,43 milj. ton, a w przeliczeniu na złote: 784 milj. zł. względnie 1200 milj. złotych.

Powyższe cyfry mówią nam wyraźnie i przekonywująco, że samo tylko ogólne zaprowadzenie mechanicznego zasiewu w Polsce może podnieść 20 proc. dotychczasowej produkcji zboża.

H. G.

Zwiększenie produkcji traktorów w Rosji

(g) Rada Komisarzy Ludowych D. H. D. postanowiła powiększyć kontyngent produkcji traktorów, a to w związku z rozszerzeniem się pól uprawnych.

Produkcja roczna, którą ustanowiono obecnie na 50 000 sztuk, ma być zasilana przez fabrykę w Trzełjabińsku.

Import maszyn rolniczych do Rosji

(g) W zeszłym roku importowano do S. S. S. R. maszyn rolniczych wartości 25 107 000 rubli, z tego przypada na:

Stany Zjednoczone	10 440 000	(41.58 proc.)
Niemcy	6 453 000	(25.07 proc.)
Czechosłowację	3 140 000	(12.05 proc.)
Szwecję	2 874 000	(11.45 proc.)
Austrję	1 682 000	(6.07 proc.)

Inne państwa, jak: Włochy, Finlandja i Polska partycypują tylko minimalnemi kwotami w imporcie maszyn rolniczych do Rosji, co odnośnie Polski jest tem bardziej zastanawiające, że posiadamy, zwłaszcza na terenach zachodnich, pewnego rodzaju nadprodukcję maszyn rolniczych, ze względu na mały zbyt w kraju. Chyba zmieni się ten niekorzystny dla naszego eksportu do Rosji stosunek w przyszłości, jeśli handel z Rosją okaże się wogóle możliwym.

Budownictwo nowoczesne

Budownictwo nowoczesne znamionuje dążność do prostoty. Rzecby można nawrót do prymitywu. Uproszczenie środków i formy, przyśpieszenie tempa budowy, pomniejszenie kosztów. Wszelkie krzywizny, łamańce, przyczepki i przylepki zostały odrzucone. Smukłość kształtów, obłość płaszczyzn, dużo światła i przestrzeni, ciepło w zimie, chłód w lecie, nieprzenikliwość odgłosów, łatwość konstrukcji, trwałość materjału — oto wytyczne, przyświecające architekturze dzisiejszej.

Przełom nastąpił przed 40 laty. Już wtedy zrozumiano, że moc ścian nie musi leżeć w ich grubości, że piękno fasad może znaleźć inny wyraz poza karjatydami i t. p. Budowa monumentalna nie musi koniecznie przygniatać widza ociężałością swego wyglądu. „Dekorację" nowoczesnego domu stanowią anteny radjowe, reklamy świetlne, markizy i t. p. Innych „ornamentów" niema i nie potrzeba. Nagość form architektonicznych dotrzymuje kroku goliźnie powszechnej w... kieszeni i stroju kobiecym. Muszki i plastry piękności tu i tam wyszły z mody.

Równolegle do przeobrażeń zewnętrznych szły poszukiwania i wynalazki nowych materjałów budowlanych, umożliwiających jak najdokładniejsze wcielenie pomysłów modernistycznych. Posiadanie podatnego tworzywa przyczyniło się do rozwoju kompozycyj, nieprzeczuwanych nawet przez poprzednie pokolenia budowniczych. Dzięki zastosowaniu żelbetonu mamy dziś domy-latarnie o całych ścianach szklanych, mamy domy, podobne do klatek papuzich i t. d.

Powstają drapacze nieba, przerastające wszystko, co kiedykolwiek dotychczas zbudowano.

Do przyśpieszenia przewrotu przyczyniło się w dużej mierze budownictwo przemysłowe, z natury swej mało wrażliwe na walory estetyki. Dawniej budowano, układając jedną cegłę na drugiej — dziś parę kondygnacyj powstaje niemal jednocześnie. Stąd całkowite odchylenie od pierwotnych prawideł i metod, które nie były w możności udostępnić wyniki współczesnej sztuki budowania. Gdy dawniej każdy budowniczy starał się stworzyć rzecz, świadczącą o jego samodzielności, a więc możliwie indywidualną, odbiegającą od szablonu — dziś międzynarodowe kongresy architektów ustalają ogólnie obowiązujące zasady wznoszenia budowli określonego typu.

Budownictwo nowoczesne uznaje ornamenty tylko takie, które podyktowane są istotną potrzebą, bądź objaśniając przeznaczenie danej budowli, bądź podkreślając jej charakter — jedno i drugie bez zacierania właściwego konturu. Ozdoby dla ozdoby bez rzeczowego uzasadnienia nie mają dziś racji bytu. Wszelką idyliczność, romantyzm i sentymentalizm, słowem: poezję, oderwaną od życia — skazano na banicję. Architekt współczesny, wybiegający myślą twórczą w podniebne szlaki, nie zapomina ani na chwilę, że sam stąpa po ziemi i że dzieła jego służyć mają przedewszystkiem wygodzie zjadaczy chleba.

Tyle o formie.

Teraz nieco o budulcu.

Budować oszczędnie — to nie znaczy fuszerować tandetę. Przeciwnie: tanią jest ta budowla, która daje rękojmię trwałości i nie wymaga większych nakładów na konserwację oraz częste remonty.

W pogoni za potanieniem kosztów budowy dokonywane są liczne eksperymenty z materjałami sztucznemi, mającemi zastąpić zasadnicze elementy cegły, drzewa i żelbetonu. Badania laboratoryjne wypadają zazwyczaj na korzyść tych surogatów. Niestety, doświadczenie praktyczne nierzadko przekreśla lub obniża cenzurkę, daną przez pp. chemików. Przystępną cenę artykułu podrażają nadmierne koszty konserwacji, różne niespodzianki, wymagające gruntownej odnowy, wreszcie krótkotrwała wytrzymałość całości. Potwierdza się tu przysłowie, które głosi, że „tanie mięso psy jedzą".

Z powiedzianego bynajmniej jednak nie wynika, że mamy pozostać przy spuściźnie po naszych przodkach i że nie należy nam poszukiwać dróg nowych, a tem mniej, że winniśmy odrzucić w czambuł zdobycze ostatniej doby.

Wśród sztucznych materjałów budowlanych niebrak bowiem wartościowych i zasługujących na rozpowszechnienie. Do rzędu tych ostatnich należą bezwątpienia ***płyty ze szpilek sosnowych*** pomysłu architekta R. Räbigera w Berlinie.

Rokrocznie jesienią w lasach szpilkowych opada zeschłe igliwie na ziemię. Znane oddawna są własności termiczne tego elementu, polegające na złem przewodnictwie ciepła. Dzięki temu chroni on od zimna — zimą, od gorąca latem. Używano go od najdawniejszych czasów do okrywania kopców ze ziemniakami i sypania ścian ochronnych, dla zabezpieczenia od mroźnych wiatrów. W szpilkach sosnowych i jodłowych ukryty jest drogocenny klejnot — mianowicie żywica.

Jak świadczą sędziwe papyrusy, już Egipcjanie przed 2000 lat umieli wykorzystać żywicę dla celów budownictwa.

Spostrzeżono, że igliwie, przesycone wilgocią deszczu i śniegu, a następnie wystawione na działanie promieni słonecznych, zmienia się w zwartą masę o znacznej odporności. Ten nieskomplikowany proces przeistaczania się elementu sypkiego i kruchego w stały, dokonywujący się na łonie przyrody, naprowadził właśnie wynalazcę na myśl sztucznego wyrabiania materjału budowlanego w postaci płyt i kostek dowolnej wielkości. W tym celu zlewa się igliwie wrzącą wodą z dodatkiem odrobiny chemikaljów (stanowiących sekret wynalazcy), a następnie po ostudzeniu tej mieszaniny, przerabia się ją z cementem lub zaprawą gipsową, oraz z gaszonem wapnem. Po dokonaniu tego zabiegu otrzymuje się materjał o kamiennej twardości, ogniotrwały, mający własność tłumienia głosu, nie przewodzący ciepła, podatny do wbijania gwoździ, w lecie utrzymujący chłód, w zimie ciepło. Nadaje się ten materjał równie dobrze do budowy ścian zewnętrznych, jak szkieletowych i wewnętrznych, pułapów i podłóg, do wykładania wnętrz obór i stajni, szczególnie zaś do pokrywania sufitów nad stajniami, dla

zabezpieczenia złożonych na strychu zapasów paszy i ściółki przed stajennemi oparami, które powodują gnicie. Poza tem płyty szpilkowe nadają się do każdej budowy, gdzie pożądana jest dobra izolacja a więc szpitali, sal gimnastycznych i do gier sportowych, oranżeryj, karmników, kurników, gołębników, uli itp.

Sposób budowania temi płytami jest nader łatwy, one zaś same są tanie, trwałe i lekkie. W miejscowościach, położonych w pobliżu lasów szpilkowych, wyrób płyt odbywa się na miejscu budowy, co niedrogie koszty fabrykacji jeszcze znacznie obniża.

Budowa płytami szpilkowemi wymaga o połowę mniej czasu niż budowa z cegieł, materjał bowiem jest tu zupełnie suchy. Płyty szpilkowe są o 50 procent lżejsze od cegły, dają 80 proc. oszczędności w zużyciu zaprawy przy murowaniu i 60 proc. przy wyprawie zewnętrznej. Tam, gdzie szpilki są na miejscu, odpadają koszty przewozu. Zarówno sporządzenie płyt, jak murowanie z nich domów nie wymaga specjalnych kwalifikacyj. Pora roku nie ogranicza czasu budowy.

Płyty szpilkowe systemu arch. Räbigera znajdą zapewne największe rozpowszechnienie na wsi, a więc wtargną tam, gdzie tkwi najgłębiej zakorzeniony konserwatyzm klecenia kurnych lepianek, krytych słomą. („Polski Przem. Budowl.")

Inż. *Czesław Lewiński.*

Ulgi w podatkach od nowowznoszonych budowli

Nowowznoszonym budowlom przysługują ulgi podatkowe w następującej mierze:

a) Nowe budowle, oraz części nadbudowane i przybudowane nietylko mieszkalne, ale przeznaczone dla celów handlowych, lub przemysłowych, o ile mogą być wykończone w ciągu 8 lat po ogłoszeniu ustawy, a więc do roku 1930, zwolnione są na okres 15 lat od podatków od nieruchomości, tj. budynkowych, pobieranych na rzecz państwa i instytucyj samorządowych. Odnosi się to nietylko do nieruchomości całkowicie, ale także i częściowo w wymienionym okresie użytkowanych.

b) Dochody pobierane z domu wykończonego, albo z części nowowybudowanej, lub wykończonej zwolnione są od podatków dochodowych do końca 10-tego roku od chwili ukończenia budowy.

c) Osobom fizycznym, jak i prawnym przysługuje prawo potrącania sum, zużytych na budowę z ogólnego dochodu, który podlega podatkowi dochodowemu. Dotyczy to tych wszystkich, którzy w okresie do dn. 31 grudnia 1935 roku wybudują domy mieszkalne.

d) Dochody, osiągnięte z nowowybudowanych domów przed ich ukończeniem bądź to w drodze prowizorycznej eksploatacji części pomieszkań, bądź też w drodze poboru czynszów dzierżawnych, lub zadatków na te czynsze, zwolnione są również od podatku dochodowego.

e) Zwolnione są wreszcie od podatku na rzecz gmin miejskich wszelkie materjały budowlane, o ile przeznaczone są na stawianie domów mieszkaniowych.

Przepisy o budynkach drewnianych

Urząd Inspekcyjno-Budowlany w Warszawie opracowuje przepisy o budynkach drewnianych. Władze budowlane dążą do tego, aby zupełnie usunąć z Warszawy budowle drewniane. Jednak wobec taniości tego budulca domy drewniane jeszcze przez dłuższy okres powstawać będą w Warszawie. Nowe rozporządzenie ograniczy jednak teren, na którym takie budowle będą mogły powstawać. Tak więc wyłączone będzie śródmieście i dzielnice willowe.

Dom drewniany musi być, według nowych przepisów, budowany w ten sposób, że pomiędzy domem sąsiednim pozostawia się odstęp kilkumetrowy. Dopuszczone będą najwyżej domy 1-piętrowe. Stropy muszą być oparte na belkach, wpuszczonych w ziemię.

WIADOMOŚCI DROBNE

EKSPORT KLEPEK BEDNARSKICH.

Wywóz klepki bednarskiej z Polski spada silnie od lipca, przyczem listopad wykazuje dalsze dość silne zmniejszenie się eksportu w porównaniu z październikiem, chociaż w poprzednich latach był to miesiąc, gdy wywóz klepki wyraźnie wzrastał sezonowo. Spadek eksportu spowodowany jest nietylko zmniejszoną konsumcją na rynkach odbiorczych, ale w pierwszym rzędzie b. silną konkurencją klepki rosyjskiej, którą ostatnio kieruje się w znacznych ilościach na Zachód. W szczególności wzrost eksportu klepki rosyjskiej dotyczy południowo-zachodnich terenów Z. S. S. R.

POROZUMIENIE W FIŃSKIM PRZEMYŚLE DYKTOWYM.

W finlandzkim przemyśle dyktowym zawarte zostało ostatnie porozumienie o dużem międzynarodowem znaczeniu. Koncern Schaumana zawarł porozumienie ze Związkiem Fińskich Fabryk Dykt i Fornierów w sprawie wspólnej polityki cen. Dotyczy ono zarówno samych cen, jak i warunków płatności. Porozumienie to obejmuje niemniej niż 2/3 finlandzkiej produkcji dykt i będzie miało decydujące znaczenie nietylko na finlandzkim rynku drzewnym, ale również poważny wpływ na rynku międzynarodowym. Pobudką do zawarcia porozumienia była obawa przed wzrastającą konkurencją sowiecką.

NIEMIECKA POLITYKA CELNA WOBEC PRZYWOZU DRZEWA.

W niemieckiej technice celnej zostały wprowadzone ostatnio pewne zmiany, które odbić się muszą niekorzystnie na przywozie materjału skrzynkowego. Mianowicie kwalifikacja tego materjału odbywa się zasadniczo przy pomocy eksportów, którzy ustalają stopień gładkości materjału. Materjał heblowany i „podobny" (hobelähnlich) clony jest przy pomocy stawki prohibicyjnej 6 RM. za centnar. Według okólnika władz celnych wszelki materjał skrzynkowy, wytwarzany przy pomocy pił tarczowych ma być clony według tej właśnie stawki. Ponadto przez niemieckie związki drzewne wszczęta została kampanja o wprowadzenie zależnych od tych związków ekspertów, którzyby kwalifikowali towar.

POŻAR FABRYKI MEBLI.

W grudniu 1929 r. spłonęły doszczętnie zabudowania fabryczne fabryk mebli, dykt, krzeseł i wyrobów stolarskich firmy „Ostpreussische Holzwerkstätten" A. G. w Wickbold pod Królewcem.

Zapotrzebowanie swoje w drzewie pokrywała powyższa fabryka w przeważającej części drzewem pochodzenia wschodnio-pruskiego.

Wysokość szkód wynosi w przybliżeniu 500 do 700.000 marek.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 17. 1. Orjentacyjne ceny materjałów budowlanych według „Przemysłu Budowlanego", loco wagon: Cegła zwyczajna palona 1000 sztuk 90, żwir rzeczny m.³ 25, wapno palone 100 kg. 6.35, cement w beczkach za 100 kg. 11.60, w workach 10.80, gips murarski za 100 kg. 7, piasek m.³ 9, belki żelazne (cena zasadnicza) 100 kg. 54, żelazo do żelbetu (cena zasadnicza) 100 kg. 49, tafelki ter. posadz. białe m.² 21.30, glazurowane 24, drzewa kant. topowane za m.³ 100, rznięte 130, deski i bale 130, łaty 140, deski stolarskie sosnowe za m.³ 180, dębowe 260, klepka dębowa 13; loco skład: Blacha cynkowa 100 kg. 172, papa nr. 000 za m.² loco wag. 0.95, dachówka karpiówka 1000 szt. loc wagon 160, smoła gazowa preparowana za 100 kg. loco skład 42, asfalt izolacyjny za 100 kg. loco skład 13. Materjały malarskie loco skład: Ton za 1 kg. 0.07, mydło szare 1.55, pokost 2.90, terpentyna zwyczajna 1.50, klej kostny 2.80, skórny 3.85, kreda pławiona 0.15, biel cynkowa 2, lakier biały krajowy 6, loco wagon, kafle kwadr. polewane za szt. 0.55, t. zw. „berlińskie" 1.90, drzwi piec. herm. żelaz. lane nr. 14 komplet loco skład 30, żelazo do kuchni na wagę za kg. 0.60, szkło lagrowe 2 mm. za m.² loco skład 6.25, kit pokostowy za kg. 1.20. Ceny bez zmiany.

Poznań, 17. 1. Związek Poznańskich Cegielni, Sp. z o. o., notuje za 100 szt. loco cegielnia: cegłę iłową 65, dziurawkę 72.50, „Kleina Goerstera" 120, „Westfala" 12-stka 270, „Westfala" 15-stka 290, płyty ścienne 195, dachówka 150, kliny duże 275, kliny krótkie 250, gąsiory 1200, dreny 1½ ca. 77, 2 ca. 105, 3 ca. 190, 4 ca. 300, 5 ca. 450, 6 ca. 620, 7 ca. 1000 i 8 ca. 1400. Fabryka Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn-Przysieka, S. A., notuje za 1000 sztuk loco wagon fr. fabr. cegłę tonówkę 70—85, dachówkę karpiówkę 130—150, klinkiery budowlane od 125—175, klinkiery kwaso-odporne 350, sączki 1½ ca. od 70—80, sączki 2 ca. od 100—110, 3 ca. od 180—200, 4 ca. od 280—300, 5 cali od 460—500, 6 ca. od 650—700, 7 ca. od 1000—1200, 8 cali od 1500—1700. Zapotrzebowanie bardzo małe.

RYNKOWE CENY MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH W WARSZAWIE.

(Detaliczne, loco plac budowy.)

Cegła zł 100.00—120.00 za 1000 szt.
Wapno suche zł 0.065—0.07 za 1 kg.
Wapno lasowane zł 50—60 za 1 m.^{3}.
Cement zł 25 za b. 180 kg.
Gips zł 0.13 za 1 kg.
Maty trzcinowe zł 0.60—0.75 za m.^{2}.
Drut do trzcinowania zł 1.30 za 1 kg.
Gwoździe do trzcinowania zł 1.50 za 1 kg.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 17. 1. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1. (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Katowice, 17. 1. Ceny za 1 kg. loco odlewnia Katowice: mosiądz pręty 3.40, tuleje i inne odlewy 3.50, mosiądz kujny 3.80, tuleje i inne odlewy 4.10, bronz fosforowy dra Kinzela, pręty 5.10, tuleje i inne odlewy 5.40, bronz niklo-fosforowy 5.90, manganowy kujny 4.60, bronz stalowy 6.50, aluminjowy 9, diamentowy 16.20, miedź elektrolityczna kuta w sztabach grubości ponad 20 mm. 6.50, od 15 do 19 mm. 7.40, od 10 do 14 mm. 8.70. Ogólne osłabienie we wszystkich działach odlewów utrzymuje się nadal.

CENY METALI WEDŁUG NOTOWAŃ GIEŁDY LONDYŃSKIEJ W DNIU 9. 1. 1930 ROKU W ZŁOTYCH PO KURSIE DNIA ZA TONĘ METRYCZNĄ.

Cyna standard 7563, cynk hutniczy 836, miedź elektrolityczna 3572, miedź stadard 3062, ołów miękki 925, rtęć 29576, srebro za 1 kg. 119.

DRZEWO.

Lwów, 17. 1. Notowania drzewa Izby Przem.-Handl. we Lwowie w obrocie krajowym loco wagon stacja załadowania w województwach Lwów, Tarnopol i Stanisławów z końca grudnia r. ub.: drzewo jodłowe i świerkowe w stanie okrągłym okorowane, celulozowe do 10 cm. średnicy 33 zł, kopalniane od 10 cm. średn. i wyżej — 1.50 m. dług. i wyż. 29 zł, drzewo dłużycowe 14—20 cm. śr. oraz 21—36 cm. śr. 37 zł, kloce zdrowe tartaczne 4 m. dług. i wyż. 20 i wyż. cm. śr. —, średnica w czubie od 20—25 cm. zł —, od 26 cm. i wyżej 35 zł, te same wyłącznie świerkowe o 10 proc. drożej, drzewo jodłowe i świerkowe w stanie tartym i ciosanym: deski i brusy jodłowe z pod piły 3—6 m. dług. 10 cm. i wyżej szerokości 26.33, 50 52 mm. grub. 78 zł, 20 mm. grub. 83 zł, 40 mm. grub. 93 zł, te same świerkowe, wymiary jak wyżej 105 zł, deski i brusy jodłowe i świerkowe budowlane, wymiary te same 52 mm. grub. 105 zł, 20 mm. grub. 112 zł, 13 mm. grub. 122 zł, deski i brusy stolarskie, świerkowe lub czyste i półczyste jodłowe, wymiary jak wyżej, 52 mm. grub. 150, 20 mm. grub. 155 mm. grub. 165, deski i brusy IV klasy świerkowe i jodłowe, wymiary te same, 70, 74, 80 zł, deski i brusy świerkowe, jodłowe od 1 m. wzwyż, ale poniżej 3 m. o pozostałych wymiarach, jak poprzednio są o 33 proc. tańsze; kantówki i rygle rżnięte 3—6 m. dług., 8×8 i wyż. grube 92 zł, 6—13 m. dług. grubość ta sama 99 zł, inne wymiary według umowy, łaty rżnięte 3—6 m. dług., 26—50 mm. grub., 46—52 mm. szer. 105 zł, 1—2 i pół m. grub. 55 zł, drzewo ciosane 6—9 m. dług. 16×8 grub. 55 zł, w grubościach wyższych 68 zł. Drzewo sosnowe w stanie okrągłym okorowane: kopalniane 10 m. śred., 1.50 m. dług. i wyż. 29 zł., kloce zdrowe tartaczne, pochodzące z całych dłużyc —, w stanie tartym i ciosanym deski i brusy sosnowe budowlane 3—6 m. dług., 10 cm. i wyżej szer. 33—40—52 mm. grub. 104 zł, długość i szerokość ta sama, 16 cm. i wyżej szer. 33—40—52 mm. grub. 145 zł, deski i brusy sosnowe IV klasy są o 25 proc. tańsze, deski i brusy sosnowe od 1 m. wzwyż, ale poniżej 3 m. są o 40 proc. tańsze, kantówki i rygle rżnięte 3—6 m. długości 8×8 i wyższej grube 120 zł, 6—8 m. dług. grubość ta sama 130 zł, wymiary większe według umowy, drzewo ciosane 3—6 m. dług. w grubościach 16×18 63 zł, 18×21 i wyż. 68 zł, nad 6—9 mm. dług. w grubościach do 16×18 80 zł, nad 6—9 m. dług., w grubościach 18×21 95 zł, deski sosnowe heblowane na pióro i wpust 3—6 m. dług., 10—18 cm. szer. 135 zł.

Lwów, 17. 1. Drzewo dębowe, kloce od 2-ch metrów dług. bez kory od 50 cm. średnicy I kl. 145, II kl. 80, III kl. 55, od 40 cm. I kl. 120, II kl. 80, II kl. 80, III kl. 55, od 30 cm. I kl. 75, II kl. 50 materjał rżnięty, boulsy w bloki ułożone I kl. 255 zł, II kl. 160, III kl. 120 zł, deski I i II kl. 145 zł, III kl. 105 zł, deski i brusy obrzynane, towar paryski od 1½ metra wzwyż I kl. 270 zł, II kl. 240, deski i brusy obrzynane krajowe od 1 metra wzwyż I i II kl. 170 zł, III kl. 110 zł. fryzy krótkie I gat. 260, II gat. 190, III gat. 140, fryzy długie I kl. 270 zł, II kl. 230 zł, posadzka za 1 m. sześc. I kl. litewski do podłóg za 1 metr bieżący 12.40—11.40. Jesionowe kloce od 3 metrów bez kory średnicy od 50 cm. I kl. 140, II kl. 100 zł, od 30 cm. I kl. 95 zł,

II kl. 65 zł, od 20 cm. I kl. 50 zł, boulsy w bloki ułożone I kl. 230, II kl. 185, brusy nieobrzynane luźny towar I i II kl. 180 zł, deski nieobrzynane krótkie 165, deski i brusy obrzynane 130. Brzostowe kloce od 50 cm. średnicy I kl. 70 zł, bez kory 70, od 30—39 cm. I kl. 50 zł, boulsy w bloki ułożone I kl. 150 zł, brusy nieobrzynane 120 zł, deski i brusy krótkie 100 zł. Jawor: kloce od 50 cm. średnicy 130, 40—49 cm. 130, 30—39 cm. 90 zł., 25—29 cm. 65, brukowe kloce od 26 cm. 50 zł, materjały rżnięte nieobrzynane 100 zł. Olchowe kloce od 22—29 cm. I kl. 55 zł, II kl. 40, od 30 cm. w odczubie i wyżej I kl. 80, II kl. 50, materjał rżnięty grub. 13 mm. 165 zł, 20 mm. grub. 155 zł, 26 105 mm. 150. Brzozowe kloce od 22—29 cm., 50 zł od 30 cm. w odczubie i wyżej zł 70. Osikowe do 21 cm. w odczubie zł 45, od 22—29 cm. zł 65, od 30 cm. i wyżej zł 70. Należność za przetarcie 1 m.^{3} drzewa miękkiego 11 zł. z przymowaniem o 35 proc. drożej — twardego 18 zł, z przymowaniem o 35 proc. drożej, twardego 18 zł, z przymowaniem o 50 proc. drożej. Drzewo opałowe za 10 000 kg. twarde 300, osikowe 240 zł, miękkie sosnowe 325 zł, jodłowe i świerkowe 240.

Bydgoszcz, 17. 1. Ceny hurt. drzewa. Sosna. Deski odziomkowe (stol.) 4/4, 5/4, 130—150 zł, 3/4, 6/4, 140—160 zł, czubkowe 95—110 zł. Deski sosn. z mursz. 75—95, belki 120—130 zł. Kantówki 100—110 zł. Szalówki 70—85, króciaki 45—50 zł. Franco wagon stacja kol. Transakcyj poważniejszych nie notowano. Popyt bardzo słaby.

WIKLINA.

Poznań, 17. 1. Ceny wikliny podług notowań Dom. Gierłachowo, p. Bojanowo, pow. Rawicz. Wiklina surowa t. zw. amerykańska surowa kosztuje — wyborowy towar 7 zł za 50 kg. za wiklinę tę samą okorow. ofiarowują importerzy niemieccy narazie 50—60 zł za 50 kg., transakcyj jeszcze nie było, ponieważ korowanie dopiero się rozpoczęło.

Bydgoszcz, 17. 1. Firma Schreiber podaje ceny hurtowe wikliny loco Fordon n/W. za 50 kg. Wiklina zielona nadwiślańska niekorowana zł 3, biała nadwiślańska okorowana (kije zł 15, okorowana wiklina koszykowa 30, kije (zielone) wiklinowe zł 5 (za 50 kg.), obręcze do beczek na masło zł 4 za kopę. Sytuacja spokojna — brak popytu.

ZŁOTY W DNIU 18 STYCZNIA 1930 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.60—57.75, gotówka 57.63—57.77, Berlin przekaz na Warszawę 46.775—46.975, na Poznań 46.85—47.05, na Katowice 46.825—47.025, gotówka grube 46.475—47.075, Zurych przekaz 57.95, Londyn przekaz 43.38, Nowy Jork przekaz 11.25.

Przetargi • Submisje • Licytacje

PRZETARG PUBLICZNY

Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy ogłasza przetarg na dostawę drzewa budowlanego.

Warunki przetargu, warunki techniczne i wzór umowy są do przejrzenia w Dziale Zakupów Dyrekcji, ul Senatorska Nr. 14, III piętro w godzinach biurowych, gdzie będzie można otrzymać wykazy do napisania oferty i złożyć wadjum zł 3.000.

Ofertę z dołączonym kwitem na wniesione wadjum należy złożyć w Dziale Zakupów Dyrekcji do dnia 27 stycznia do godziny 12-ej w południe.

Po upływie tego terminu złożone oferty będą nieważne.

Dyrekcja zastrzega sobie prawo:

1) Wyboru firmy według swego uznania.
2) Powiększenia lub zmniejszenia obstalunku o 50 proc.
3) Podziału dostawy pomiędzy kilka firm.
4) Unieważnienia przetargu.

OGŁOSZENIE

Urzędu Celnego w Warszawie.

Dnia 31 stycznia r. b., o godz. 11-ej, na zasadzie par. 39 Tymcz. Instr. Manip. dla władz i urzędów celnych (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 13, poz. 370 z 1923 r.) odbędzie się w magazynach kolejowo-celnych (ul. Młocińska) i na składach wolnocłowych firm: „Dom Składowy Publiczny M. Z. Z. W.", ul. Stawki 4, i „J. Gaszyński i S-ka", ul. Elbląska 7, licytacyjna sprzedaż towarów nieoclonych, a mianowicie:

Tkanin jedwabn., wełnianych, bawełnianych, skór galanteryjnych, guzików, szkła, porcelany, papieru, maszyn, narzędzi ręcznych, obrabiarek do metali, zamków żelaznych wyrobów z żelaza, filmów, wina w beczkach konjaku, wódki, herbaty, tytoniu i t. p.

Towary niesprzedane z licytacji, w dn. 31 stycznia 1930 r. będą po raz 2-gi wystawione na przetarg publiczny w wyżej wymienionych magazynach w dniu 7 lutego r. b. o godz. 11-ej.

Bliższych szczegółów zasięgnąć można w Urzędzie Celnym (ul. Młocińska) począwszy od dnia 24 stycznia 1930 r.

Naczelnik Urzędu. (—) K. Domański.

PRZETARG

Kierownictwo Budowy Gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego ogłasza niniejszem przetarg publiczny na wykonanie okien drewnianych w budującym się gmachu.

Oferty należycie opieczętowane, z dołączonem wadjum w wysokości 5 proc. sumy oferowanej, należy składać w Biurze Kierownictwa Budowy, Warszawa, Aleje Jerozolimskie Nr. 1, do dnia 4 lutego r. b., godziny 12. Warunki szczegółowe przetargu można otrzymać w Kierownictwie Budowy od 17—24 lutego r. b. włącznie, w godzinach od 10—12, codziennie za wyjątkiem niedzieli.

PRZETARG

na dostawę kamienia.

Kierownictwo przebudowy dróg państwowych pod Warszawą (Warszawa, ul. Widok nr. 5) ogłasza przetarg na dostawę 2.800 ton kamienia polnego na szaber.

Bliższe szczegóły przetargu jednocześnie ogłasza się w „Monitorze Polskim" Nr. 13, z d. 17 stycznia 1930 r.

Kierownik przebudowy: Inż. Antoni Laguna.

PRZETARG

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie rozpisuje niniejszem publiczny przetarg ustny na dzień 30 stycznia 1930 r. w Oświęcimiu, Państwowym Kierownictwie Budowy Baraków, celem sprzedania:

1. generatora prądu trójfazowego o normalnej sprawności 130 KVA przy 1850—2.000 Woltach sprzężonego napięcia, 50 okresach na sekundę, 187 obrotach na minutę z dobudowaną maszyną wzbudzającą dla 113 wolt w wykonaniu z jednem wewnętrznem łożyskiem i wałem kryzowym średnica kryzy 380 mm.

2. auto-transformatora Wk. 80/3 dla podwyższania napięcia 1850/2000 wolt.

3. regulatora prądu wzbudzającego dla ręcznego uruchomienia K. 374. XX. L.

Cena wywołania:

ad 1	25.000 zł,
ad 2	600 zł,
ad 3	300 zł.

Przedmioty oglądać można przed przetargiem w Państwowem Kierownictwie Budowy Baraków w Oświęcimiu.

Za Wojewodę: Inż. Henryk Dudek, Dyr. Robót Publiczn.

LICYTACJA

Magistrat król. stoł. m. Lwowa rozpisuje publiczny przetarg ofertowy na najem lokali sklepowych w realności miejskiej przy ul. Stryjskiej L. 76, oznaczonych numerami, 1, 2, 4 do 6, oraz przy ul. Stryjskiej L. 66 oznaczonych numerami 1 do 6.

Bliższe warunki do przeglądnięcia w godzinach 11—14 w III Wydziale Magistratu, Ratusz II., III. ptr., drzwi Nr. 116.

Termin wnoszenia ofert w zapieczętowanych kopertach, zaopatrzonych napisem „Oferta na sklepy przy ul. Stryjskiej" a zawierających nadto kwity na złożone w Kasie Miejskiej wadjum w wysokości trzymiesięcznego oferowanego czynszu najmu za każdy lokal z osobna upływa w dniu 27 stycznia 1930 r., poniedziałek, godzina 13 w południe.

Zastępca Komisarza Rządu: Dr. Tadeusz Obmiński w. r.

SPRZEDAŻ DREWNA.

Państwowe Nadleśnictwo Bydgoszcz w Bydgoszczy sprzeda w drodze licytacji w dniu 23 stycznia 1930 r., o godzinie 9,30 przed poł. w sali Resursy Kupieckiej w Bydgoszczy przy ulicy Jagiellońskiej 25: drewno użytkowe i opałowe z wszystkich leśnictw Państwowego Nadleśnictwa Bydgoszcz.

Warunki sprzedaży ogłosi się przed rozpoczęciem licytacji.

Płacić należy natychmiast w dniu licytacji.

Nadleśniczy Państwowy.

———

LICYTACJA PRZYMUSOWA.

W sobotę, dnia 25 stycznia br. o godz. 10-tej odbędzie się w Grudziądzu w podwórzu Pomorskiej Izby Skarbowej, ul. Lipowa 25/27, sprzedaż

wyrobów żelaznych i blaszanych, zabawek, trykotów i wyrobów wełnianych, czapek, maszyn blacharskich,

zajętych na pokrycie zaległości podatkowych.

W razie niesprzedania wyżej wymienionych przedmiotów w dniu wyżej oznaczonym, odbędzie się druga sprzedaż dnia 1 lutego 1930 r. w tem samem miejscu i o tym samym czasie.

Urząd Skarbowy Podatków i Opłat Skarbowych
Grudziądz—miasto.

———

Magistrat m. Gdyni, Zakład Oczyszczania Miasta ogłasza niniejszem

PRZETARG PUBLICZNY.

na dostawę 2-ch samochodów skrapiarek — szczotkarek uniwersalnych do skrapiania i czyszczenia ulic z zastosowaniem przeciwpożarowem o pojemności 4—5000 litrów każda, oraz 2-ch samochodów ciężarowych do wywozu śmieci (uniwersalnych) z mechanicznem wyładowaniem o pojemności 8—10 m³ względnie 5—6 ton.

Dostawa samochodów winna być uskuteczniona do dnia 15 maja r. b.

Oferty na dostawę powyższych samochodów ze szczegółowym opisem technicznym oraz warunkami dostawy i spłaty ratalnej należy złożyć do dnia 25 stycznia r.b. pod powyższym adresem II. dom Magistratu, pokój 44, do godz. 10 rano.

Otwarcie ofert nastąpi tego samego dnia, o godz. 11 przed południem.

Magistrat m. Gdyni zastrzega sobie prawo wyboru i oddania dostawy powyższych samochodów dowolnemu oferentowi, lub też nieuwzględnienia żadnej oferty.

Prezydent Miasta: wz. (—) J. Grubba.

———

Wydział Powiatowy pow. tucholskiego ogłasza

KONKURS.

na stanowisko budowniczego powiatowego.

Od kandydatów wymagane są:

1. wyższe wzgl. średnie wykształcenie techniczne i dłuższa praktyka z zakresu techniki i administracji drogowej,
2. świadectwo obywatelstwa Państwa Polskiego,
3. życiorys, pisany własnoręcznie,
4. wiek kandydata niewyżej 40 lat.

Pobory według grupy VIII—VII. pragmatyki państwowej i 15 proc. dodatek komunalny.

Podania z dokumentami w oryginałach lub uwierzytelnionych odpisach należy składać do Wydziału Powiatowego w Tucholi do dnia 15 lutego 1930 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
(—) Woronowicz, starosta powiatowy.

PRZETARG.

Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego w Wejherowie ogłasza publiczny pisemny przetarg ofertowy na wykonanie:

1) instalacji oświetlenia elektrycznego,
2) robót stolarskich,

w gmachu Starostwa Grodzkiego i Urzędów Skarbowych w Gdyni.

Odnośne kosztorysy i warunki otrzymać można w biurze Państw. Urzędu Budownictwa Naziemnego w Wejherowie, ul. 3-go Maja w godzinach służbowych, za opłatą 3 zł, za jeden los.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z odnośnym napisem do dnia 25 stycznia 1930 r., godz. 10, w lokalu wyżej wymienionego Urzędu, w którym to terminie odbędą się rozprawy przetargowe. Do ofert należy dołączyć wadjum w wysokości 5 proc. od sumy oferowanej.

Zastrzega się dowolny wybór oferenta.

Kierownik P. U. B. N. (—) Inż. St. Świątkiewicz.

———

SPRZEDAŻ

w postępowaniu upadłościowem.

Urządzenie fabryczne i galwanizacyjne, fabryki wyrobów metalowych i blaszanych, należącej do firmy Fr. Strehlau, Toruń, ul. Rabiańska 4 — oraz znaczne zapasy towarów sprzedam w całości lub częściowo. Nieruchomości, w których się mieści fabryka i szereg mieszkań, również są do nabycia w terminie subhastacyjnym dnia 24 stycznia 1930 r.

Zarządca masy upadłościowej.

———

PRZETARG OFERTOWY.

Komitet Budowy Szkoły w Brennej, powiat Cieszyn, ogłasza niniejszem nieograniczony przetarg ofertowy na budowę siedmioklasowej szkoły powszechnej w Brennej.

Podkładki ofertowe można podjąć w Wojewódzkim Urzędzie Budownictwa w Cieszynie za złożeniem tamże kwoty 20 zł, gdzie wglądnąć można w plany budowy.

Oferty należy wnieść w opieczętowanej kopercie do Wojewódzkiego Urzędu Budownictwa w Cieszynie do dnia 31 stycznia r. do godz. 10 przed poł.

Do oferty należy załączyć w myśl obowiązujących przepisów wadjum w wysokości 5 proc. oferowanych kosztów budowy.

Śląski Urząd Wojewódzki zastrzega sobie prawo wyboru oferenta niezależnie od wysokości oferty i prawo unieważnienia przetargu bez podania powodu.

Komitet Budowy Szkoły.

———

PRZETARG.

na wykonanie instalacji, do- i odwodnienia i gazowej dla budowy domów mieszkalnych przy ul. Sienkiewicza nr. 7, 9 i 11 w Katowicach. Patrz skrzynka na przetargi w ratuszu przy ul. Pocztowej nr. 2.

Magistrat miasta Katowic.

Państwowy Bank Rolny oddział w Łucku ogłasza

PRZETARG.

na sprzedaż samochodu marki „Ford" torpedo.

Termin składania ofert upływa dn. 31 stycznia 1930 r. o godz. 12-ej w południe.

Bliższych informacyj udziela Administracja Dóbr Dubieńskich w Dubnie oraz Państwowy Bank Rolny, Oddział w Łucku.

Oferty należy składać w Administracji Dóbr Dubieńskich, lub w Państwowym Banku Rolnym w Dubnie.

PRZETARG.

na budowę szkoły powszechnej w Stawrowie.

Urząd Gminy Jarosławicze, pow. Dubno rozpisuje przetarg na budowę szkoły 4 klasowej w Stawrowie.

Bliższych szczegółowych i informacyj, jak też ślepe kosztorysy, otrzymać można w powyższym Urzędzie za opłatą 3-ch zł.

Oferty składać należy w zapieczętowanych kopertach do dnia 12. 2. 1930 r., godzina 13 w Urzędzie Gminnym w Jarosławiczach.

Otwarcie ofert nastąpi w tym samym dniu o godz. 14 w lokalu tegoż Urzędu.

Do oferty dołączyć należy kwit na złożone w kasie Urzędu Gminnego w Jarosławiczach wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej kwoty, w gotówce, lub w papierach pupilarnych.

Urząd Gminy zastrzega sobie wybór oferenta bez względu na wysokość oferowanej kwoty.

Warunki Urzędu Gminy dla przedsiębiorcy:
34.640 kg. wapna palonego już zlasowanego,
140.300 szt. cegły,
100 proc. piasku na placu budowy.

Obowiązywać będą przedsiębiorcę ogólne warunki M. R. P.

Cz. Święcki, sekr. Gminy. Kunc-Grabowski wójt Gminy.

Magistrat miasta Drohobycza ma na sprzedaż około 350 m³ materjałowego drzewa dębowego i około 75 m³ materjałowego drzewa jodłowego — wyrobionych w miejskim lesie Perchowisko na Zalesiu.

Oferty należy wnosić wraz z wadjum wynoszącem 10 proc. oferowanej ceny — do dnia 25 stycznia 1930, godzina 12-ta do Prezydjum Magistratu.

Bliższe warunki sprzedaży — można przejrzeć w sekretarjacie Magistratu (Ratusz I. piętro) w godzinach urzędowych.

Magistrat zastrzega sobie wolny wybór między ofertami, ewentualnie prawo niezatwierdzenia żadnej oferty.

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Gostynina, poczta i st. kol. Gostynin woj. Warsz. ogłasza niniejszem przetarg na sprzedaż na pniu 14.58 ha. 100-letniego lasu sosnowego, w tym 50 proc. materjału eksportowego. Przypuszczalna wydajność z jednego ha. ca. 200 m.³ drzewa użytkowego.

Reflektanci obowiązani są złożyć do kasy miejskiej wadjum w gotówce lub w państwowych papierach wartościowych w wysokości 2 proc. oferowanej sumy.

Reflektant, który utrzymał się przy licytacji, obowiązany będzie uzupełnić wadjum do wysokości 5 proc.

Oferenci określą warunki płatności i sumy kupna.

Oferty w zalakowanych i zapieczętowanych kopertach należy składać w Magistracie m. Gostynina do dnia 25 stycznia 1930 r.

Magistrat zastrzega sobie prawo wyboru oferenta.

Bliższych informacyj udziela Wydział Leśny Magistratu m. Gostynina.

Magistrat m. Gostynina.

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Podbrodzia ogłasza, że w dniu 28 stycznia r. b. o godz. 12 w poł. odbędzie się w Podbrodziu w Magistracie przetarg na wewnętrzne wykończenie robót szkoły. Ślepy kosztorys z warunkami przetargu można oglądać na miejscu lub żądać pisemnie.

Magistrat m. Podbrodzia.

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Rawy Mazowieckiej podaje do publicznej wiadomości, że w dniu 12 lutego 1930 roku, o godz. 10-ej rano, w biurze Magistratu odbędzie się licytacja za pośrednictwem opieczętowanych deklaracyj na oddanie w dzierżawę na lat 36 niżej wymienionych placów miejskich:

1) plac, znajdujący się przy ul. Jerozolimskiej o przestrzeni 35×80 2800 mtr. po 75 groszy za metr = 2100 zł, (in plus);
2) plac, znajdujący się przy szosie Tomaszowskiej po Tokarzewskim, przestrzeni 779 metrów po 75 g„ za metr. od sumy szacunkowej 584 zł.

Reflektanci obowiązani są przed rozpoczęciem się licytacji złożyć do Kasy Miejskiej wadjum w wysokości $^1/_{10}$ części sumy przetargowej.

Reflektant, który utrzymał się na licytacji, obowiązany będzie uzupełnić wadjum do wysokości $^1/_5$ części sumy zalicytowanej.

Warunki licytacyjne można przeglądać w biurze Magistratu codziennie w godzinach biurowych za wyjątkiem świąt.

Burmistrz: (Podpis nieczytelny).

KONKURS.

na stanowisko starszego technika i rysownika-konstruktora w Oddziale Wodociągów.

Termin składania podań upływa 25 stycznia 1930 roku o godzinie 12-ej.

Ubiegający się o posadę, z warunkami konkursu zaznajomić się mogą w Sekcji Technicznej Magistratu, pokój nr. 25 w godzinach urzędowych.

Magistrat m. Wilna.

Powiatowy Zarząd drogowy w Złoczowie podaje do wiadomości interesowanych, iż w dniu 6 lutego b. r. o godz. 11-tej przed południem odbędzie się w biurze Zarządu

PUBLICZNY PRZETARG

na dostawę szutrów tłuczonych z łomów miejscowych, dla konserwacji dróg państwowych, wojewódzkich i powiatowych z przynależnemi dojazdami kolejowemi.

Warunki dostawy, wzór oferty oraz informacje do ilości i jakości dostawy wyłożone są do przeglądu w biurach Zarządu. Szczegółowy tekst obwieszczenia zostanie ogłoszony w tarnopolskim „Dzienniku Wojewódzkim Nr. 2. ex 930.

Kierownik Zarządu: Inż. Alda mp.

Sprzedaż maszyn stolarskich.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Hrubieszowie zawiadamia, że ma do sprzedania: **1 heblarkę wyrównarkę** z przyrządem do szpuntowania o szerokości strugu 600 mm, długości stołu 2500 mm w stanie nowym, **1 piłę tarczową** ze stołem ruchomym do pił tarczowych o średnicy 500—600 mm w stanie nowym, **1 piłę taśmową** o średnicy rolek 600 mm ze stołem stałym w stanie nieużywanym. Oferty uprasza się wnosić do dnia 10 lutego 1930 r.

Przewodniczący Wydziału Sejmiku
Starosta powiatowy: *St. Marek* w. r.

8435

Do sprzedania

w drodze przetargu ofertowego:

1) Cegielnia parowa

o produkcji do milj. wyborowej cegły.

2) Tartak jednogatrowy i stolarnia maszynowa

własność Spółki „Poprad" T-wo Budowlano-Przemysłowe w Nowym Sączu. 8432

O zatwierdzeniu oferty decyduje Walne Zgromadzenie spólników. Oferty w zamkniętych kopertach z napisem: „Oferta na kupno tartaku i cegielni" wnosić można **w terminie do 30 stycznia 1930 r.** pod adresem: **„Inż. W. Cyło, Nowy Sącz, ul. Narutowicza 11"**, który również udziela bliższych informacyj.

STARY PAPIER GAZETOWY

(tygodniki)

około 100 centnarów do sprzedania.

Zgłoszenia uprasza się do administracji „KUPCA", Poznań, Wielka 10 pod nr. 666

Mam 8418

1 pompę ośrodkową 4"

kilka godzin używana, korzystnie do oddania

Centrala Maszyn, Wągrowiec

Okazyjnie sprzedam

50 kg. stali szybkotnącej, niemieckiej, angielskiej Gryzy szybkotnące, szwedzkie, moduł 6—8. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego pod nr. 8425.

Motory Diesla lež. 6, 7, 15 u 25 PS, Lokomobile Lanza 28, 36, 42, PS. Gatry 850 i 450 mm do sprzedania **Epp, Görlich & Co, Stutthof-Dzg.** 8409

Z powodu przejścia na prąd zmienny **do sprzedania:**

44 silników na prąd stały 220 woltów

o mocy 10—90 KM. i ilości obrotów 500—1200/min.

w dobrym stanie, 8436

dla $^1/_3$ motorów, **rozruszniki i skrzynki** nadające się do użytku.

Zgłoszenia: **Zarząd Huty „Zgoda" w Zgodzie G. Śl.**

„R. Met."

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, ½ str. 80 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autypij z wyraźnych fotografij po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.